

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Dotmam & Rewşen Bedirxan

re ji min re got ku wê piştre bi min re biaxive ji ber ku aniha nikare. Ji ber hinekan xwe nêzîkî wê kirin. Dî singa holê de Eflêq rûniştibû, li dora xwe dinêrî. Ez hilkîşiyam oda xwe berî ku ez silavê bikim. Bi re de min endamekî yonani dît, ji min pirsî ku ezê beşdar bibim? Min bersiv da ku ez dixwazim bi-mînim dawiyê, ji min re got: bijî, sebir û bihnfirehî baş e û ev nîşana bilinbûna mebesta te ye. Teqez wî tiştek bihîstiye, loma vê yekê dibêje. Min qehwe û şîr ji xwe re xwest. Min ew vexwarin û hebek hêminiyê jî vexwar da damarê min bihedinin hinekî.

Xwedê kiri ku Celal (Talebanî) beşdar nebû, wê di astengi-yekê keta yan jî wê xwe dûrî şandê bixista. Ji herduwan wê yek bikira, yan na jî wê weke min bê xew û xwarin bimaya, û nizanî bê wê encam çi bûya.

Bi her hal ez ne poşman im. Bi kêmanî ala me kete nava alên welatan de û biyaniyan dîtî bê çawa rojhilatîyan arma Kurdistanê ji ser masê rakirin û ji lihemberbûna cezayirîyan ji temsîla Kurdistanê re agahdar bûn. Ev besî me ye, ji ber wê gelek bixwazin di vê riyê de pîrsa kurdî nas bikin, û sibe ku xwedê bê erê ezê bi ewrûpiyan re biaxivim. Çi îşê min ji wan e? Min bi xwe destê xwe ji karê (wezîfa) xwe şûştiye û rehna xwedê lê bel!

Ji saet heft de ez di xew ve çûm û 12 seetan di nav nivinan de mam. Îro ez ji xew rabûm û rewşa min baştir bû. Piştî min qehwa xwe vexwar ez saet 08:30 daketim. Min li Beride pûsî, ji ber min nameyek ji Misrê re şandibû û li ser 300 draxma sekinî, 36 lîreyên Sûrî, ji ber wê min newêribû nameyekê ji Moskow re bişînim. Ezê li benda roja 5ê mehê bim. Dema kongre bi dawî bibe, ezê herim hotêlake erzan. Ezê li perê xwe bicerim, dema ku hebin ezê nameyê bişînim û xem nîne ez bê pere vergerim Beyrûtê. Bes ku kerta min a seferê heye. Min nameyek ji Selah Saadela re şand. Tê de bi firehî ez li ser rewşa xwe diaxivim û yeke kurt ji ji Sinemxan û Cemşîd re.

Bi riya vegera min a hotêlê min Fatih Esbîro dît. Ji min pirsî ku ezê bi wan re biçim seyrane û gelekî xwest ku ez bi wan re herim. Min qet biryara seyrane nebihîstibû. Ji hêla dirustkirina van tiştan ve gelek kêmasiyên komîteya amadekar hebûn. Sedema vê yekê jî perçebûna di nava rêzên wê de ku ji bo cezayîriyan çebûbû.

Bi her hal, çawa ez vegeriya hotêlê, yonaniyan ji min pirsî: tu bi me re nayê? Min got: belê. Û bi vî hawî di saet 10:30 de em li basan siwar bûn da em herin, min hişt ku Sûriyî siwar bibin û piştî ez nêzîk bûm, hema min dît ku Muzher Şerbecî û yekî din bang dikin Ebdulkerîm yan Zuhûr. Basa xwe hiştin û ketin basa ku ez tê de me. Ji şansê wan re kursiyê pişt min vala bû, hema tê de rûniştin.

Di rê de min seroka partiya jinên yonanî nas kir û adrêsa xwe da min. Em li ser rewşa kurdan bi dirêjahî axivîn, dengê me diçû teşqeleciyan.

Min şanda îtalî jî nas kir. Şanda cezayirî a ku di nêrîna xwe de ne wek cezayiriyê din in û ne wek Komîta Erebi ne ji di riya parastinê de li ser Cezayir. Û ev bû sedemek ku bibe mîna

bumbeyekê û biteqe. Civîn rabû da bêtir roja din nêrînên wan nêzikî hev bikin û ew jî ma li ser a xwe an na wê xwe ji kongreyê vekişîne. Ew xortekî rewşenbîr û zane bû, bindest bû, çar salan di zindanê de mabû û aniha li Roma niştêcî bûye. Carna bi dizî diçe Cezayir da kar bike. Van tiştan yekî fransî ku diji siyaseta Fransa bû ji min re gotin. Ew doktor Kamiran nas dikeû di riya wî re gelek tişt ser pirsê kurdî dizanibû. Em li ser kurdan axivîn û çawa ez mecbûr bûm bi tena xwe hatim vê kongreyê ji ber serkutkanîna ku li ser kurdan dimeşe li welatê wan ê perçekirî di nava (Tirkiye-Iraq-Sûriye-Îran) de. Piştî wê rojnamevanê yonani jî min pirsî li ser sedema vekişîna min. Min bi rastî jê re bersiv da li ser bûyerên ku bûne. Rabû xeber û sixêf jî şanda sûriyan re dan û got: Ew hatine vir ji bona şerê koledaran bikin lê ew bi xwe koledar in.

Efîeq neçûbû seyrane. Em saet çar vegeyriyan û min ji Marî re got ku min agahdar bike ku civîn hebe da ez dakevin.

Dema ez vegeyriyam, rûniştina min li cem yekî misrî ket. Ji min pirsî ku ez zanim bi zimanê inglîzî? Min bersiv da: belê ez bi erebî jî zanim. Xwe kir weke yekî matmayî mabe. Û got: min bihîst tu kurd î û tu hatiyî da ku welatekî ji kurdan re bixwazî. Tu li dijî Sûriye kar dikî, vêga tu çawa bi erebî dizanî bi axivî? Min got: yê ku wisa ji te re gotiye rewşê baş nîzane. Belê ez kurd im, lê ji ber ku welatê min Kurdistan perçe bûye, ez li beşê Sûrî ketime û ji ber wê ez Sûrî me. Regeza min Sûrî ye û ez hatime da di ber miletê xwe de bi axivim û ez bidim xuyakirin ji kesên bi namûs re ên weke te zilm û zordariya ku li ser miletê min dibe û van tiştan şirove bikim. Xwezî te zû nekirî û tu maba heta min gotina xwe bixwenda da te guhdarî bikirî û tu dilniya biba ku em ne dijminê miletê ereb in û ne jî dijminê miletê tirk in, ne jî yê fars in. Em li dijî koledarê ku welatê me perçe kiriye, em li dijî zordariyê ne û em dixwazin wê ji ser xwe rakin. Ez dibêm qey ew 10 milyon kurdên li Tir-

kiye û İran û Iraq û Suriye hejaye jiyanê ne û rakirina zordariyê li ser wan. Xwezî we li ser wan bixwenda û hûn li ser wan biaviviyana. Ew ji dibû rêk ji banga mirovatiya li dijî koledariyê re.

Min jê re rewşa kurd şirove kir û çawa dema vexwendina kongreyê hat kesekî ji bilî min nedikaribû bihata. Ji ber astengiyên jiyanê ê ku miletê me tê de derbas dibe li Kurdistanê û min berdewam kir: piştî te ev zilm û zordarî li ser wan bihistina tu naxwazî alîkar bî ji bo rakirina vê zordariya li ser wan?

Dema em vegeriyan hotêlê, got: tu bi xêrê hatiya, derfetek baş bû min tu nas kirî û te gelek pênasîn li ser kurdan dane min, ên ku min nizanibûn.

Bi her hal ez bê hevî bûbûm û wê sibe çî din ji min re derxînin?

Bi şev min ji Useyma û Sînemxan û Celal (Talebanî) re ni-
visand. Marî (sekretêr) hat û navê min û nasnavê min û nave
Kurdistanê ji min xwest. Ez têgihiştim ku ji programa xwe ra-
kirine û yonani ji serhişk in. Her carê dîsa bizava xwe dikin,
ji min re got min nexwest tu dakevî da ziryan gurtir nebe, be-
sî wan e ku aniha bi cezayirîyan ve daketine.

Ez baş ranezam ji ber gelekî ne li ser hev bûm. Tiştê min
dixwest ku mebesta min bigihê serî û ez gotina xwe bixwînim.
Ez rojnamevanan kom bikim da ez nûçeyan li ser rewşa Kur-
distanê û zılma bi ser serê miletê kurd bidim nasîn. Piştê çî
dibe bila bibe!

Saet aniha 08:30 e û her kes dibeze basan da dakevin baza-
rê ji xwe re tiştan bikirin. Bêguman rewşa wan ne weke a min
e, ji ber wê ne xema wan e bi wan tiştê ku ji wan tê xwestin.

Wê civîn nêzîkî saet deh be, û ez li bendî taştê me da bix-
wim û dakevim Berîdê pêşî, û pişt re ezê herim civînê. Ez ni-
zanim bê çî çebû ji bo gotina min, ez dixwazim ku îro bigihê
min da ez karibim wê belav bikim. Tişteki ji temenê kongreyê
nemaya ji bilî sî saetî û hîna tişteki diyar derbare dijatiya ko-
ledariyê de min nedîtiye. Her tişt tenê hinek sloganên mezin
bûn di civîna yekem de û piştê dîrbûn di nêrîman de çebû û
perçebûn derket holê. Herdu şandên itali û fransî nêrînên wan
baş bûn di temsîla wan de û her dem neta bûna xwe didan ji
siyaseta welatê xwe... Bi taybetî şanda fransî, rastî û ketwarî çî-
qas xweş e.

Dema ez çûm Berîdê, bi rê de ez li Marî rast hatim û ji min
re got ku cezayirî ji konferanse derketin. Cezayiriyê ku min
doh ew nas kir dev ji kongrê berda tevî hinek fransî û ingilî-
zan, bi sedema ku hevgirtin tune ye û ji bo wê yekê pirtûkek
pêşkêş kirin. Wê sibe her tişt li ser wê bigihê destê min, yan jî

wê pirtûk bi xwe bigihê min ku derfet hebe.

Saet bûbû deh û çarîk û hîna civînê destê nekiribû. Ez hinekî ji xwe re meşiyam û min bi 30 draxmî sê wêneyê biranînan ji kongrê re kırım (û bû sedema bobelatek mezin ji min re), sebareti bi min rîya vegeerê ji min re nemabû.

A sekretêr ji min re teqez kir da ez herim şîvê li mala wê bixwim. Min nizanibû ezê herim yan na, lê kêfa min gelekî ji tevlihevbûna nava xelkê re nayê.

Ê serok nameyek ji Doktor Kamiran da min. Ji Parîsê şandibû, tê de gavên min pesend kiribû weke temsîlkarek ji miletê kurd.

Saet bû 12 piştî nîvro û hîna civînê destpê nekiribû. Ez dibêm qey wê kongreyek ne serkeftî be, lê ji kurdan re tişteki baş e. Hema bi kêmanî nava wan kete nava navên dewlet û rêjîmên li dijî koledariyê.

Hîna yê cezayirî li vir e û hemû li ber digerin da wî bigihînin baweriyê... ka em encamê bibînin.

Ez ê aniha nameyekê ji Doktor Kamiran re binivîsînim hîna ku ez li oda xwe me. Min name qedand û ez daketim. Min dît ku di civîna taybet de ragihandin ku ê cezayirî ku nava wî Haşim bû, xwe kişandiye. Wî adrêsa xwe dabû min û nava partiya xwe. Ingilîz û fransiyan jî piştgiriya wî kirin piştî ku raporteke berfireh bidin û di rojnameyan de belav bikin. Hemû ketibûn hev de û kesekî nedikaribû bi axivîya. Yonan û her kes xerîk bûn, ez nizamim bê wê encam çî be.

Ez hinekî bi ê cezayirî re sekinîm, xatir ji min xwest, bi zîmanê erebî ji min re got: rastî bilind dibe, lê jê bilindtir nabe, û gerek e rastî di dawiyê de diyar bibe, xwe xurt bike, ji ber şansê te ji ê min ne çêtir e.

Sûriyan xwe ji qesta dûrî min dixistin, bi rengêkî bê rê û kes ji wan silavê li min nake ji bilî Fatih. Ez jî guh li wan nakim tevî Eflaq jî, ji ber ew tiştê ku dikirin bê rê bûn. Lê bi her hal

divê em tehemul bikin, ji ber em lawaz in. Dawiya dawî Xwe-dê kerîm e.

Ê rojnamevan kerta vexwendinê a mala sekretêr da min. Ez nizanîm bê wê encam çî be, lê divê ez wê rewşê tehemûl bikim. Hema rojek din, jê û pê ve ezê azad bibim û ji vê zindanê derkevim. Çi kongreyek ji hevketî. Tu sazumanî tê de tune ye. Her kes ji xwe re tiştêkî dibêje. Civîn jî tu carî di dema xwe de li dar nakevin.

Saet yek û nîv ez ji hotelê derketim. Hingî ez ne li ser hev bûm û min nexwaribû, ne jî vexwaribû. Ez daketim nava bajarê û li hasek mezin siwar bûm. Saet pênc vegeriyam lê hîna civînê nû dest pê kiribû.

Wek her car ez di nava yonanan de rûniştim. Min dît dema dengdanê jî Cezayir re navê Kurdistanê nehat gotin. Min fikir dîn bibim û ji qehra canê min lerizî. Lê piştî ez rêgihiştim ku ewê bi nav bûne tenê ê ku axivîne, ne ê haziir in, bihna min fi-reh bû. Civîn di saet şeş û nîv de bi dawî bû. Wê gavê ez çûm ba birêz Horîm da ku pîrsa gotina xwe jê bikim. Hema min dît bi destê min girt û bi zîmanê fransî jî hincan re got; va ye Berdirxan nûnera Kurdistanê... Silav li min kir û got: ev du roj in ez li te digirim. Hodjî bi ken bersiv da: mîr di nexuyaniyê de dijîn. Min jê re got: na, bi tenê kesê tirsonek xwe diveşêrin.

Ji min re got: tu ne lawaz û tirsonek î. Tu bi tena xwe yî, ku tu wisa baya te ceger nedikir. Û pîrsa tiştê li ser sînga min kir, min jê re got: ala Kurdistanê ye. Rabû nexwend û gotinek kurtî ji min xwest, weha got: ezê anîha bişîmin rojnama xwe, si-be ezê bêm li te guhdar bikim û ronkirinê jî te bibim. Di wê gavê de a sekretêr hat û ji min xwest ez bi xwe rojnameyek yonani bidim. Ew xanima ku adrêsa xwe dabû min û mîrê wê pêşrewê Yonane bû ji min dixwest ku ez xwe bi xanimên yonan re li mala wê saet deh û nîv bidim. Min vexwendina wê pejirand û bi vegerê re ezê herim ba bûrê. Hodjî da ez dupat

bikim ji bo çapkîna gotîna min bi çî hawî be. Xwend û sere-
rast kir. Ji Marî xwend da wê bi zûtirîn dem çap bike. Wê jî soz
da ku sibe ê karê wê yê pêşî be û her sisêyan soz dan min ku
wê bi min re bin û bi Kurdistanê û rastiye re bin. Destpekirin
nalet li wan kesên ku derewan dîkin, xwe dîkin dijmînê kole-
dlariye û ew bi xwe koledar in kirin. Û wisa Hodjî ji min re got
derkeve here bê xem rakeve. Ji ber doza te dozek dadwerî ye
wê Xwedê bi te re be. Guh nede kesî!

Ez neçûm vexwendina Ilza ji ber min nedixwest ez xwe nê-
zikî wan bikim, û divê ez bêjim ku Şerbecî kirî ji hiş biketaya
dema gotinên min û rojnamevanê fransî dibihîst.

Emê binêrin bê sibehê çî ji me re veşartî ye.

Piştî ez ji Berîlê derketim iko min nameyek ji Doktor Kamiran re nivisandibû, ez çûm civînê. Civîn baş bû, bi amadebûna nûnerê Mekaryos û nûnerê Ingiltere Mr. Rojoy, ê ku li ser miletê bindest li Asya û Afrika û Amerika bi tevahî axivî, doza xebatê kir ji bo şikenandina koledariyê li ser rûwê erdê. Bêyî li wan miletan bê pirsîn, ji ber koledar dibêjin ku ew millet ne hejî yî rizgarkirinê û otonomiyê ne. Çepikên xurt lê ketin.

Di dawîya civînê de ji ofîsa çapkirinê bang li min kirin da ez li gotina xwe vegerim û sererast bikim. Min dît ku baş e.

Elleq nikaribû rûniştê û di cihê xwe de neditebitî. Hema kêlikê tenê di civînê de rûnişt.

Min pereyê hotêlê dane wan, dora 1300 draxmî bû tevî bexşîşê. Ez niha hatime hotêla Majistik li Atîna, a ku şeva wê bi 50 draxmî bû. Ezê bê xwarin bimînim. Divê bi tiştê ku bi min re maye karibim li vî bajarî bimeşim.

Oda min mîna zindanê bû. Ronahiyê lê nedixist, lê paqij bû. Bi her hal dî şevê min bi tenê mane, ezê derbas bikim.

Dema ez ji hotêlê derketim min doza paseporta xwe kir. Wan jî nizanibûn li kû ye. Dibe ku ev jî tenê li min bin. Ka he- ta êvarî di civîna dawî de a ku mîna bumbeyê xurt e, ezê doza axaftinê bikim û Xwedê bê erê ezê biavim çawa be. Hîna heviyek piçûk di paseportê de heye, ji ber li ba xwediyê hotêlê bû. Ew jî ne li wir bû. Dema ez derketim, emê bînerim bê wê li wir çî belayê binî serê min.

Saetek bi tenê maye, ezê xwe te de velasim û li gotina xwe vegerim, piştî ezê veegerim civîna komreyê.

Ez saet çar û penî deqîqe gihiştim, hîna civînê destpê nekiribû. Ez çûm ofîsê, min dît ku kaxet çapkirî ne û hemû tişt amade ye. Keçên yonanan gotin li amadeyan belav kirin, birêz Hodjî ji min germtir bû. Ez bi Hodjî re derbasî ba serok bûm û min jê xwest ku navê min qeyd bike. Wî jî wisa kir û min jê re got ku ez nûnera kurda me.

Gava dema min hat û ez rabûm da ez herim cihê axaftinê. Mamoste birêz Kamil Hemarne bang kir: Kurdistan li kû dikeve? Û kurd kî ne? Min guh lê nekir û meşa xwe domand. Şerbecî bang kir: gotinê wê ne rast in û ew ne vexwendî ye. Min bersiva wî neda, tenê ez beşişim. Ê serok ji ber min bersiv da û got: me şanda kurdî vexwendîye da em gazinê wan bibihîzin û em bi hev re rewşa Rojhilata Navîn derman bikin. Tev Mr. Rojoy berpirsê civînê jî bersiv da: Kurdistan ji kevnê de nasraw e û me ingilîzan ew ji hev xist. Piştî wê min pendek kurdî ji wan re got: dunya gulek e wê bihn bike û bide xeynî xwe. Min ji wan pirsî: nêrîna we çi ye aniha? Ez hîna bi axivim yan bes e? Ez gihiştim ser masa xwendinê û herkesî naskir bê kurd kî ne.

Mamoste Eşleq destê xwe nîşan kir da ez bixwînim û bi te na xwe ji min re li çepkan da. Ê din serê xwe dihejînin, nîşana nerazîbûna xwe didin. Min dest bi gotinê kir. Ez di nava du hokanan de bûm; hokana qehrê û a serkeftinê... Dawiyê a serkeftinê bi ser ket.

Ê berpirs çend caran li zengil da, da tûnisî û misrî yen bi rêza cezayirîyan re bédeng bin û dema min gotina xwe dixwend, carê min li dora xwe dinêrî da ez bibînim bê rewş çawa ye Rojnamevanên fransî û ingilîzî kelişewê bûn. Dema ez di gotina xwe de giham ser Yekîtiya Sovyet min nedît ku made Mr. Ridjoy qulipî, ji ber li ba wî gîyanê koledariyê zora e demok

ratiyê biribû û got: xanim, dema te qediya!

Min berdewam kir, wî jî gotina xwe dubare kir. min jê re got: ev pênc roj in hûn diaxivin û ez bêdeng im, de ez biaxivim û hûn ji guhîdarî bikin. Û min gotina xwe berdewam kir. Yonanî ji bizava serokê civînê aciz bûn û dema min gotina xwe qedand, çepik di holê de bilind bûn.

Ez vegeyriyam cihê xwe û gelekî pîrozbahîya min kirin. Dengê yonaniyan bilind bû, bi taybetî dema avokatekî got:

Hûn çiqas bixwazîn gotinê xweş bikin, lê hûn dîsa jî kole-dar in!

Bi dî min de, sekretêr Ilza axivî û serokê şanda qubrisî ci-vîn bi dawî kir û wisa karê kongreyê bi dawî hat.

Ez kêfxweş ji civînê derketim, ji ber min zora wan bir û ez çûm da ez xatir ji hevalên xwe yê yonanî bixwazim. Hemû min pîroz dîkin li ser sekeftina min. Hodji got: min bawer ne-dikir tu gotina xwe bixwînî, ji ber ez bi xwe li ser bizava wan hazir bûm. Bi her hal bijî ji te re û tu bi xêrê hatiyî!

Min balyoz Hekîm dît û ez nizanim bê nave wî ê pêşî çi bû. Li keleka wî qeşak hebû (Xorî) bi zimanê erebî diaxivî. Serkeftin ji min û Kurdistanê re xwest, Balyozxan got: ê min nêrîna min ne wek a wan e, gurkirina pîrsa kurdi li Sûriye serkeftinek e ji Sûriye re û bizaveke xurt a Sûriye lawaz dike. Mixabin di destpêka şer de amade nebûbû. Dema ez pê re axivim, got: guh li gotinên vala meke, nîşanek besî kesê aqilmend e. Û de-wam kir: ez bihêzbûna te xerîb nabînim û ez ji xelkê teva bêtir li ser Bedirxaniyan û kurdan dizanim.

Lê mesela paseportê, Muzher Elşerbecî Elhendî li cem xwe hiştibû da min pê bêhtir aciz bike. Û dema ez çûm hotêlê ez li paseportê bipirsim, min ji xwediyê hotêlê re got: xim nîne ku wisa bûbe, ji ber balyozxane mecbûr e kasekê bide min da ez pê vegeyrim Sûriye û li wir ezê suriyîyan lubînim. Şerbecî amade bû, ji cem me çû û piştî demekê kurt vegeriya da ji min

re bêje: Rewşen xanîm paseporta te ji doh de bi min re ye. Ez keniyam û min jê re got: xem nîne ku ji te re lazîm be bila li ba te be. Rûwê wî min bû û got: na, wan da min. Min got: erê, tu jî xwediya wê nas nakî, ji ber wê te li ba xwe hişt, yan jî te li ba xwe hişt da tu pê kurdan kêmbikî. Da min û tew bersiv neda, lê çû û diricîfî.

Rûdawên kongreyê bi tevahî ev in û besî me ye. Em bi serketin û me nûneriya kurdan kir. Me yonanî û ewrûpiyên din kirin dostê xwe.

Sibe ezê li mala jinek yonanî bim a ku di warê pîrsa jinê de kar dike, da di rîya wê re hinek jin û xanimên yonanî nas bikim û gotinekê ji min bistînin.

Ez saet haft û niv vegeriyam. Cara yekem ku ez bi birçîbûnek xurt hest dibim, û cara yekem bû jî li Yonanê ez derbasî xwaringehê dibim. Min du sê sênî bi xweşî xwarin.

Ez vegeriyam hotêlê, min dixwest ez herim sînema, lê ez li ser perê bi xwe re ditirsiyam, nalet li peran be!*

* Rewşen Bedirxan, xatirayê xwe bi zimanê erebî nivîsandine.
www.democrati.com ew wergerandine kurdî.

Lubnan 1948, Rewşen Bedirxan li havîngehe li
Cemşîd û Sînemxan re

ÇEND NIVÎS

Sînemxan û Cemşîd, 1942

Kebanî û mamoste

Xwendevanên ko çavên xwe li sernameyên vê bend û vê stûnê bigerînin heye ko berî ewilî bibêjin, gelo di vê stûnê de ji me re qala dirûtin û aşbaziye wê bikin. Ji ber ko bi adetî di van stûnan de qala van tiştan dikin, ji milê din wê lê ecêbmayî bimînin û ji xwe bipirsin; kebanî û mamoste bi çi awayî gihane hev û ji bona çi?

Lê heke wan sebr bi xwe da û bi nivîsara min ve çûn û ew xwendin ewê bibînin ko heq di destê min de ye û divêt kebanî û mamoste bigehin hev û di her kebanîya kurdmanç de mamosteyek hebe.

Bê şik, wezîfa jinan a pêşîn diyatî û kebanîti ye. Ji bo jinan ji van pêştir tu wezîfe nîne û her kar û wezîfe di pey wan re tê. Lê gava mirov bala xwe dide û tesîra jinan li ser jiyîna mîletan a civakî derpêş dike dibîne ko jin rasterê û nerasterê û bi awayên têvel li jiyîna mîletan kar dikin. Ji lewre jinan ji wezîfeyên xwe ên eslî pê ve wezîleyine din ên mihim hene.

Mêrên ko qedera mîletan di destên xwe de digirin li ber

destên jinan bi xwedî dibin, terbiya xwe a pêşîn ji wan digirin û tiştên ko di zarotiya xwe de dielimin heta axa gorinan ji bîr nakin û ew tim û tim li wan hikim dikin. Ji lewre medhelokê gotiye: "Kurmê şîrî heta pîrî."

Ji me jinen kurdmancan re ji van pê ve wezîfeke din jî heye. Ew wezîfe jî rewşa miletê me a xweser dizê. Ji lewre, jin û diyên kurdmancan berê xwe didim we, ji we bi tenê re dibêjim.

Xwehên min ên delal, herwekî hon jî dizanin derdê miletê me e mezin û xedar nezanî ye. Nezanî nexweşiyek e, û dermanê wê zanîn e. Nik miletên xudan hikûmet û teşkilat vê nexweşiyê di xestexaneyine xisûsî de derman dikin û ji wan xestexanan re dibistan dibêjin. Mamoste, bijîşkên wê xestexaneyê ne.

Miletê me, ne xwediye wan xestexanan e. Miletê me miletekî belawela ye û di bin hikmê miletine din, miletine dijmin de ye. Lê dijminê me e mezin, e meztir nezanî ye. Divêt em şerê wî dijminê xedar bikin. Di vî şerî de jî ji me jinen kurdmancan re divêt ko arîkariya mîrên xwe bikin, zaroyên xwe bielimînin xwendin û nivîsandinê û wan ji nexweşiya nezaniyê xelas bikin.

Rewşen Bedirxan

Hawar

Hejmar: 27

15.04.1941

Jin û bextiyariya malê

Gelek jin hene; bawer dikin ko rehetî û xweşiya malê bi pere û dewlemendiye ye. Lê ne we ye. Seadet û bextiyarî ne ji dewlemendan bi tenê re ye. Xincikên belengazan hene ko seadet û bextiyarî, ji qesra dewlemenda çetir û betir, tê de qerar digirin û bi rehetî cih dibin.

Carina seadet sadeği ye û bextiyarî pê rewşen û geş dibe. Sadeğiya xwediya malê ew e ko bi xelkê dora xwe re mihirvan û dilo van bibe, piçûkan neêşîne, bi mezinan re ji adetê der midareye neke. Bi van wesfan xwediya malê dikare hejkirina xelkê xwe, çi kiçik, çi mezin, ber bi xwe ve bikişîne û bibe perestiya wan.

Gelek tiştên beehemiyet hene ko carina jin li ser wan disekinin û bi stûriyê pergara mala xwe xerab dikin. Ji xwe erin her tiştî tevli hev dike û tamsariyê dixê helîna seadetê. Ji jinan re divêt ji mēran bisebirtir bibin û gava mēr dixeyidin ew sebirê bi xwe bidin.

Erin agirek e, ji bo vekuştina wî, jê re av divêtin, jê re hênt-

kahî gerek e, ne agirekî din. Ber vê yekê gava mêr germ dibin
divêt jin honik bibin û wê germiyê şîrgerm bikin.

Rewşen Bedirxan

Hawar

Hejmar: 28

15.05.1941

Derfeta raman

Dibe ku mirov rastî hinek bûyeran bibe û ji bo demeke kurt şepirze bibe û bi wê kerbê ji jiyanê û ewên têda dijîn vehe û bawerî bi akar û bihayan nemîne heya wî astî ku bibe kesekî reşbîn û hemû rewş û tîtal û resendariyê ji bîr bike.

Reng e ev şepirzeyî domdar be û verêjên xerab hebe kontrola rê û hiş bike û mejî bişewitîne û canê mirov biperitîne. Kêm caran dibînin kesek di nava wê qerqêşeya gûhnedanê da hikare windabûna xwe bibîne û ji nû ve des pê bike.. Ne li ber xatira xelk û civakê, lê ji ber wan rojên jiyê wî yên mayî û neçare biborîne û eve jî civak li ser wî sepaniye û ne ew bi ser civakî da bisepîne.

Bêguman ev herîşîna riha wî li vi warî da herejengên tehl û dijar li dû xwe da cîh dihêle û bandorê wê dê li ser tendurastî û mejiyê wî da hebe, tenê bo wî kesê nebe ku dixwaze bi-jît bêtî ku bibe bargiranî li ser dendota xwe û hewl dide ji nû ve bişkurîne li ser lûven xwe yên hêlî wêne bike û dût be ji gazin û êşan.

Gava mirov dikeve di nav arîşên jiyanê de, bi wî rengî vedizivire derûnê xwe û xwe nas dike û her kesek xwe binase û xwe ezmûn bike, ewê samaneka caniya mezin bi dest xwe ve bixe.

Bûyerek bi ser hevaleke min de çêbu û kete welatekî hawîrdor û şarezayiya wê li gor rêk û taxên wî welatî bi qasî şarezayiya min a derbarê zimanê çînî û hinek li cihê manewiya xwe dûr bû û ji ber her sedemekê daxwaz ji jinekê kir ku wê bigrehîne cihê xwe û li gorî pêzanîna xwe ji bo şofêr şirove kir. Welê dema ev kar ji bo şofêr têkel û pêkel bû û li rêkê winda bû. Dîsa ji delîve li hemberî hevala min nema ku bi ser cihê xwe hel bibe û li şofêr tûre bû ku dixwest xwediya tirembêlê bi awayekî normal û bi axaftinekê wê hemin bike. Welê ev tişt nekir û hevala min bi neçarî ji tirembêlê hate xwar heta ku yê din tûşî tûrebûnê neke û got eger bi rêveçûn be, dê bikare rêkê bibîne û hemû jî razî bûn. Em dikarin hibêjin ku bi vî awayî ji wê bargirê ketibû li ser stûyê wan rizgar bûn û bi rastî ji ji bo demê deh xulekan bi piyan bi rêveçû û gîha cihê wê dixwest bêyî ku kesek piştevaniya wê bike.

Bêguman gehîşt û volkaneka tûreyiyê bû, em dikarin bibêjin bi bêzarî û bêzve welê dema wê cixareyek keşû û dükêla wê ber bi asîman şand û dilê wê bi wan kesan gerrî ku di raman û bi wiya yê jiyanê ténagehin û ji wê şepirzeyiyê derbas bû ku wê başiyên xwedê bi bîra xwe anî... Wê demê hemû westan û tengasiyên jiyanê ji bîr kir û kenê xwe lê kir.

Reşvan Bedirxan

El Teaxî

03.071971

Hejmar: 774

HEVPEYVÎN

Beyrûd, 1952.

Cemşîd, Rewşen Bedirxan, Sînemxanê 10 hevala Sînemxan Wefa

Li mala Rewşen Bedirxan

Pîştî rêwîtiyeke dirêj, ez berdestê êvarê, li Baniase, ji otobusê peya bûm. Baniase bajarekî xweş e, bi a min yek ji bajarên Sûriyê yê herî xweş e. Bajar li kêleka deryayê hatiye avakirin. Bi awira pêşî piraniya bajarvaniyan dewlemend dixuyin. Dibe ku jî mirov dewlemendiya wan di lixwekirin û otomobîlên wan de dibîne. Herçiqas rûniştevanên bajêr ereb jî bin, di-san mirov peyayên bi çefî û egal û jinên sernuxumandî kêmbibîne. Li wî bajarê Sûriyê yê nûjen, xanimeke kurd dima. Keça Salih Begê, dotmam û kevaniya Celadet Begê... Kaxeza navnîşana wê Xatûna han di destê min de bû û yên ku ez pêrgî wan dibûm, min navnîşana wê ji wan dipirsî. Gotineke pêşiyên me heye, dibêje "Mirov bi pirsê dihere Xursê." Ez jî bi pirsê gihîştim ber avahiyekê, hebekî li ber deriyê avahiyê rawestiyam û min hêdî bi heyecan li derî da. Ya ku ji min re derî vekir berdestka wê bû. Jinikê bi tirkîyeke osmanî, lê bi devoka çerkezan bixêrhatinî da min, çenteyê min jî destê min girt û ez birim odeya rûniştinê, ba Rewşen Xanimê. Rewşen Xanimê

jî bi mêvanperweriyeke kurdî û bi rûyekî bi ken bixêrhatinî da min û ez bi cih kirim.

Ez jî bi **dilşaht** rûniştim. Piştî kurtesohbetekê min çavên xwe li **resimên** li dîwêr gerandin. Resimên ku pêşî li ber çavên min ketin, **resimên** hersê biran; Sureya, Celadet û Kamiran Bedirxan **bûn**.

Piştî şivê min ji Rewşen Xanimê pirsî:

Gelo tu ê bikaribî bi niyeta kurtehevpeyvînekê xwe bidî naskirin?

- Ez keça Salih Bedirxan û jina Celadet Alî Bedirxan im, got û jê pê ve tu tişt negot.

Ji xwe bes e jî. Kurdên ku navên Salih û Celadet Bedirxan nebihistibin pir kê m in. An jî kurdên xwende û birewer yên ku haya wan ji Celadet û xebatên wî tunebin, çi bigire nîn in.

Ê baş e, xebat û xwendina Rewşen Xanimê bi xwe çi ye û çi bû?

- Weke kar, min mamostetiya zimanê erebî dikir û ez demekê jî midûrê dibistanê bûm. Erebiya min ji kurdî û tirkîya min çêtir bû û çêtir e jî. Ji ber vê yekê xebatên min yê rewşenbîrî jî bêtir bi zimanê erebî dibû. Min bêtir bi erebî dinivîsand û ji zimanên din werdigerande erebî. Min **pirtûkek** jî bi navê "Hin Rûpel Ji Edebiyata Kurdî" bi erebî, **berpêş** xwendevanên ereb kiriye. Min carina jî hin bend di Hawarê de belav dikirin.

Gava ew bi kurdî dipeyivî wê hin zehmeti dihtandin, ew carina di nav re bi min re bi tirkî dipeyivî; bi tirkîyeke pir xweş û bê kêmasî...

- Niha jî ez vê pirtûka han **werdigerînim erebî** (Pirtûkek li ser Siltan Evdilhehemîd bû).

Firat Cewerî, li mala Rewşen Bedirxan, Banias, 1987

Ji bo çi ev pirtûk û ne yeka din?

- Weşanxaneyekê ev ji min xwestiye, bêtir vê bala wan kişandiye. Tu ya rastî bixwazî, bi wergerandina vê pirtûkê çend quruş pere jî digihîjin destên min.

Bivê nevê sohbeta me carina diçû dema rehmetî Celadet Beg û kovara Hawarê.

Yadê, tu dikarî ji kerema xwe re bi kurtî behsa dema Hawarê bikî? Hawar li ku û çawan derdiket, yên zîrek ku tê de kar dikirin hî bûn?

- Çapxaneya Hawarê li malê bû. Yek ji mijûliyên rehmetî yê sereke derxistina Hawarê bû. Min jî alîkariya wî dikir. Piştî demekê, gava ez hînî rêzkirin û ambelajê bûm, kar hêsanîr bû. Hingî Osman Sebrî û Qedrîcan jî li ba me diman, herdu jî pir jêhatî bûn. Dû re Îbrahîm hebû, ew bi rastî jî rewşenbîr bû. Osman Sebrî çar mehan li cem me mabû, hîn jî min nizanibû

ku ew Osman Sebrî ye. Wan Osman Sebrî, bi Hecî Husên bi min dabûne naskirin.

Hin kes dibêjin ku kovara Hawarê bi alikariya fransizan derdiket, ma rast e?

- Na, ne rast e. Hawar ne bi alikariya fransizan, lê bi destûra wan derdiket. Ne bi tenê Hawar, her wisa Roja Nû jî bi destûra wan derdiket.

Heke îro fransîz li vir bûna, wê rewşa kurdan çawan bûya?

- Wê rewşa kurdan her wilo bûya. Fransîz jî kolonyalîst in û yen ku em îro di bin destên wan jî de ne kolonyalîst in.

Ma rast e ku armanca Celadet Beg avakirina Kurdistaneke monarşî bû?

- Kî wê bibêjin ew bebextiya li rehmetî dikin. Wî tu carî tişteki wilo ne gotiye, ne jî daxwaz kiriye. Wî her digot, divê Kurdistan bi destên hemû kurdan bête ava kirin. Çi karker, çi gundî, çi mele, çi axa û beg hemû xwediyên Kurdistanê ne. Armanca rehmetî Kurdistaneke demokratîk û yekbûyî bû. Ji xwe Kurdistan yek e. A niha jî hin xort dibêjin em ji Kurdistanê Tirkiyê, hin dibêjin em ji Kurdistanê Îranê, hin dibêjin em ji Kurdistanê Iraqê û hin jî dibêjin em ji Kurdistanê Sûriyê ne. Bi a min ev ne rast e, şaş e. Kurdistan yek e û sînorên ku li Kurdistanê hatine kişandin ji derveyî îrada kurdan hatine kişandin. Ew sînorên emperyalîzmê ne.

Ew Celadete ku îro ji aliyê hemû kurdan ve tete hekinin, gelo ji Rewşen Xanimê re çawan bû?

- Ew ne bi tenê mîrê min, lê ew her tişte min bu. Ew bave min, birayê min, hevalê min, mamê min bu. Ez jî yek ji wan kurda me ku îro kêmasiya tunebûna wî dilî min.

Windabûna vî peyayê bi rûmet çî tesîr li jiyana te kir, ev trajedî çawan çê bû?

- Mirina wî ez mehû kirim, dinya bi ser min de hilweşand. Mesûliyetêke siyasî, civakî û aborî di stûyê rain de heye. Ji xwe dawîhatina jiyana wî ya bi trajedî jî, ji bo başkirin û hebeka bi-pêşdexistina aboriya xwe bû. Lê nebû, ew kar bû sedema mirina wî.

Çi bû ya ku bû sedema mirina wî?

- Tacirî, pembo... Em gelekî destteng bûbûn. Ji ber vê yekê rehmetî rabû zewiyên hevalekî xwe bi nivî çand, kire pembo. Ji ber kêmbûna avê, wî dest bi kolandina birekê kir û navê bîra xwe jî kire "Bîra Qederê". Ew di wê bîra xwe wer bû û mir. Wî bîra xwe bi destê xwe kola.

Piştî van gotinan Rewşen Xanimê demekê bêdeng ma, kûr kûr fikirî û cigarek vexist. Wilo xuya bû ku we he jî ew bûyer ji bir nekiribû. Min jî nexwest ez zêde bi dû sedemên ku çima "wî bîra xwe bi destên xwe kola" bikevim, min gotin dagerand ser tiştêkî din:

Çi ji xortên kurd yên li Ewrûpayê dikeve serê te? Ew dikarin çi bikin?

- Ger ew bibin yek, ew dikarin her tiştî bikin. Yekîti! Divê hûn yekîtiyekê di nava xwe de çêbikin. A niha bi dehan kovar û rojname derdikevin, çira? Ma ger hûn werin ha hev û sê-çar kovar û rojnameyên bi kalîte derxin, ne çetir e?

Heya ku ez li ba we bûm, wê ji min re got, got û got. Destê min jî vê mirova gotinxweş, zarşêrîn, zana û rewşenbîr nedibû. Di mêvandariyêke kurt de we ez hînî pir tiştan kirim, dîrokek ji min re got...

Firat Cewerî

Hamas, bihara 1987an

Rewşen Bedirxan

JI BO BÎRANÎNA
REWŞEN BEDIRXAN

Rewşen Bedirxan

Şahjin Rewşen Bedirxan (1412-1327=1909-1992)

Şahjin Rewşen Saleh kurê Mehmûd kurê Saleh Bedirxan: to-Şrevan û mamosta, jina dumahiye ya ji malbata Bedirxaniyan ku bi zimanê Bedirxaniyan biaxeve. Hevjîna Mîr Celadet Bedirxan û dotmam û destê rastê ye wî ye.

Li bajarê Qeyserî ye Tirkîye ji dayik bûye û bavê wê ji bo wir hatibû dîrxistin û ji dayik û bavê Bedirxanî ye, ji aliye-kî bavê wê Saleh Mehmûd Saleh e, Salihe dawîye ku birayê Bedirxan e mezin e. Dayika wê ji Samiye Bedrî paşayê birayê Bedirxan e mezin e.

Şahjin Rewşen Bedirxan çar salên zaroktiya xwe li Stenbole jiyaye û li sala 1913 ji nû ve tirkan Bedirxanî ji bo deverên cuda yên Rojhilata Navîn dîrxistin. Hingê bi neçarî di gel bavê xwe Saleh Bedirxan û mamên xwe weke Yusif Bedirxan li Dîmeşqê (Şamê) nişteci bûye. Xwendina xwe li Xaneya Mamos tayan li Dîmeşqê bi dawî aniye û li nava keçên wê serdemê, li Suriyê ji mamosteyên destpêkê bûye.

Salih Bedirxan, bavê Rewşen Xanim

Eve û demekê li Urdinê 1924-1927 bi karê fêrkirinê rabûye û piştî hingê hatiye Dîmeşqê û li dibistana Elîbek ya fransî li hemû polên keçan waneya zimanê erebî gotiye. Li sala 1929 weke mamoste li dibistanên hikûmî hatiye damezrandin û li sala 1934ê erkê bi rêvebirina kargêriya qutabxaneyê hikûmî bi stuyê xwe ve girtiye.

Tevlî komeleya derçûyên Xaneyê Mamostayan buye û li sala 1944 tevli Yekîtiya Afretan bû, çend mehan bi karê fêrkirinê rabûye û piştî zivirîna wê li kongreya afretan jî wê yekîtiyê veqetîya ku dumahiya sala 1944 li Qahîre hatiye gûrdan.

Li sala 1935ê şu bi Mîr Celadetî kir û hevde xalan bi hev re jiyan û piştî hîngî Mîr Celadet çû ber dîlovanîya xwedê û piştî oxirê Mîr Celadetî xem û jan li wê kombûnê bûwe nêçîra

westiyan û tengasiyan, welê zêdebarî vê yeke ji xwe radesti tengaviyên jiyane nekir û giraniya jiyane wê newestand.

Li sala 1957 bi nûnertiya gelê xwe yê kurd çuye Yunanistanê û di kongreya Anti Kolonyalizm beşdar bû û ji bîlî wê çî kurdek li wê derê hebû, welê kari berheviya xwe tê de ispat bike û serincan ji bo xwe rabikeşe.

Li sala 1971 li ser daxwaza rêberê şoreşa kurdî ber bi Iraqê ve çû li Hac Umran Yekîtiya Afretên Kurd damezrand û ji bîlî zimanê xwe yê dayikê zimanên tirkî û erebî dizanî û şehrezayî di her du zimanên fransî û ingilîzî jî de hebû.

Tiştê jê dihate nasîn ew e ku keseke diyar bûye di warê wergêrana kurdî û tirkîyê jî bo erebiyê, eve zêdebarî nivîsînê û her wisa jî li radyoya Dîmeşqê li sala 1947ê kar kiriye li koşeya "Axaftinên Zarokan" da.. Dîsa jî wê çend wane û çîrok li rojname û kovaran de weşandiye.

Li roja dûşem 1ê Hezîranê li mala xwe da li bajêrê Banyasê li ser kenarê çûye ber dilovaniya Xwedê û li keleka hevjinê xwe Celadet Bedirxan û bapîrê wê Bedirxanî li goristana Şêx Xalid Neqşebendî li Taxa Kurdan li bajêrê Dîmeşqê hate veşartin.

Eve jî listeke bi navê pirtûkên wê yên wergêrayî û nivîsandî: "*Bîranînen Mamostayekê*" li sê pişkan, ji nivîsîna Reşad Beg Nûrî 1954. "*Evîn û Janên Min*" ji nivîsa Mukerem Kamil li sala 1953 hatiye çap kirin. "*Nameya Gelê Kurd*" ya helbestvan Goran ku li sala 1954 hatiye li çapdan. "*Çend Berperek ji Tora Kurdî*" li sala 1954 hatiye çap kirin. "*Nameyek ji bo Mistefa Kemal Paşa*" ya Mîr Celadet Bedirxan li sala 1991 çap buye. "*Ya daştên Min: Saleh Bedirxan*" li sala 1991 hatiye çap kirin.

"*Bîranînen Jinekê*" li sala 1951 hatiye çap kirin (danana wê ye). "*Kosmopolitiye*", danana Mehîmûd Hesen Şinuyî, wergêran e. "*Bêyî Dîrok*" û eve ji bîlî karen di yên cuda cuda ku ji bo çapkirinê berhev bûn wê. "*Celadet Bedirxan Wextî Min*

Nasî" danana wê. "Sedemên Rastiya Şikestina Edirne" wergêran, "Yadaştên Rewşen Bedirxan", "Mîr Bedirxan" danerê wê Lutfî (wergêrana wê)

Mamosta Îzedîn Melayî got: "Li dûmahiya jiye wê min we-ke rêveberê dibistana Leyla Exîliye li taxa Salahiye min nasî, ew jineka polayî bû û bi rêvebirineka serketî û bîrmendeka hizr rewan."

Ansiklopedia Ragihandina Sûriyê

Amman, 1991.

Rewşen Bedirxan li gel neviya Sureya Beg Nafiya, jina Kurman Nebîl û Wefa Nabulsî

Rewşen Bedirxan

Li 11ê Tîrmeha 1909ê ji dayik bûye, keça Salih Bedirxan e. Rêvebira Xwendengeha Leyla Exilî ye. Jina Celadet Bedirxan e ku bandoreke baş li ser wê hebûye heta ku mîna wergerê bikare li warê zanistî û kirdarî ve gavên baş biaveje.

Her ji sala 1924 ve heta 1927ê rêvebera dibistaneke hikûmî bûye li bajarê Kerek li rojhilata Urdinê, piştî hingê hatiye Dîmeşqê (Şamê) û saleke xwendinê li dibistana Elayik ya fransî kar kiriye û li hemû polên şaxê keçan de mamosteya zimanê erebî bûye.

Li 9ê Nîsana 1929ê wekî mamoste li dibistana hikûmî li Dîmeşqê hatiye damezrandin heta destpêka sala 1924-1925ê ku bi rêvebirina dibistanê bi wê ve hatiye spartin.

Tevlî komeleya Yekîtiya Afretan bûye li sala 1934ê, piştî ve gerîna wê li kongreya jinan ya ku li Qahîrê hatiye li darxistin li dumahiya sala 1945an veqetiyaye.

Li sala 1951ê du çîrok ji zimanê tirkî wergerandiye, ya ye-

Rewşen Bedirxan, li gel mamosteyan, Şam.

kem bi navê "Bîranînên Jinekê" hatiye çap kirin û ya dîyê jî bi navê "Evîn û Janên Min" hatiye çap kirin û wê hinek pirtûkên neçapkirî hene ji wana "Bîranînên Jinekê" û "Rêka Dil".

Her wiha wê "Çend Berperek Ji Tora Kurdi" heye Beyrut, Çapxana Simiya, 70 rûpelên biçûk.

Hinek semînar û çîrok hene ku li radyo û rojnemeyan de hatîne weşandin û çap bûne.

Lî sala 1947ê li radyoyê çend mehan li beşa zarokan de kar kiriye.

Merwan Misrî

Mihemed Elî Welanî

Ji kitêba Nivîskarên Jînen Suriyê 1893-1987

Dema Xanimê barkir

Ji behîştîya zêrîn ji Rewşen Bedirxan re pêşkeş e

Bedirxan Sindî

Xanima eş û zêmaran, xatîna derdê giran
Şehzada eşqa welatî, rewşemala Bedirxan
Zêrîna perên Hawarê, tîroja peyvên zelal
Rewşena mîrê ûmedan, gewhera tacê seran

Hevala mîrê xebatan, hevjiya Celadetî
Tu li ber ava kovanan, şengebî buy neketî
Xanedana binemalan, evro şînî bo te ye
Şîniya cerg û dilan e, dilbera vî milleti

Ruh şîrînê xanimê, ger bi esmanan tu ketî
Xoş silavan bigehîne, sernivîsvanê padşeyî
Tu ji mîrê peyva bêje, heştê geşdar e mîro
Hawara te xoş veda, xoş nivîšta zêr xetî

Xanima eş û zêmaran, xatîna derdê giran
Şehzada eşqa welatî, rewşemala Bedirxan
Zêrîna perên Hawarê, tîroja peyvên zelal
Rewşena mîrê ûmedan, gewhera tacê seran

Ger gehîştî rex û dorên sernivîsvanê behîştî
Tu veke jê ra dilê me, bibînit zûxa piriştî
Jê ra bejî xanima min, ew ûmeda wî ji mejan
Girtiye evro xunavek, leyleka dîna perestî

Em li ser lûka Mîr ne û kurdî her barê me ye
Êke kurdî û her dimmî, ekzimanî karê me ye
Me ji bil kurmançî nîne û em bi kurdî dipeyvîn
Me ji ferhenga xebatê û kurdî her zarê me ye

Xanima eşqa ûmedan rewşena deşt û çiya
Têhniya ava silavan neviya mîrên kîviya
Oxira te ya xêrê bit, xatîna koçka xebatan
Şahjin û Mîr û Xatînî, serfiraza hemî diya

Xanima eş û zêmaran, xatîna derdê giran
Şehzada eşqa welatî, rewşemala Bedirxan
Zêrina perên Hawarê, tîroja peyvên zelal
Rewşena mîrê ûmedan, gewhera tacê seran

Ez dizanim dê tu biminî, li behîştê pir gulî
Bêkes û Goran û Hacı û Xaniyê eznan şîrîn
Kamiran, Qedrîcan, Esîrî û Cegerxwîn
Huzur û Botî û Osman di hewarê de dibistrî

Tu bike li wan silavan, bibe gel xo xoş gulavan
Torevanên mi re dostbûn, sutiye di cerg û hunavan
Sotiyet kurdîniyê ew bûn, xudanê ferhenga êkbûn
Ew ji hawarê re raper bûn, berhemê wê wan ji ber bûn

Ey xudana soz jaran, dergehê koçka siyaran
Sal bi salan te mîhvaran, hewandîne ber xebatan
Me bi destê te pîroz e, xanima ser xanedan
Milletê me pir ji bîr e, zaroyên te şîr helalan

Xanima eş û zêmanan, xatîna derdê giran
Şehzada eşqa welatî, rewşemala Bedirxan
Zêrîna perên Hawarê, tîroja peyvên zelal
Rewşena mîrê ûmêdan, gewhera tacê seran*

* Ev helbest li roja 03.06.1992an de li roja hoçkirina şahjina kurd Rewşen Bedirxan de, ji hêla Bedirxan Sindi ya hatîye nivîsandin û bi dengê wî li Radyoya Kurdî ya Komara Iraqê (Bewda) de hatîye belavkirin.

Rewşen Bedirxan li gel Selah Mihemed Elî Ewnî, 1953

Çend wêstgehên geş li ser jiyana Rewşen Bedirxan

Ji ber pisporiyê û li destpêka jiyana min ya zanistî delîve ji bo min çêbû ku ji nêzik ve ez haydarî girîngtirîn berperên têkoşîna pîroz a Bedirxaniyan bibim. Ji pêxemtî pirsar neteweyê wan, ku rengvedanên eşkere li ser gelek ji nivîsîn û pirtûk û nameyên min ên zanîngehî hebû. Dema sekreterê giştî û endamekî çeleng bûm li Korî Zanyarî Kurd her li sala 1970 derfet bo min hatine pêş serdana gelek welatên erebî û ewrûpî ji bikim. Di nav wan da Dîmeşq paytexta Sûriyê jî hebû û wî çaxî jî bo cara yekem min xatûna mezin Rewşen Bedirxan dît û nimûneyeka bilind û bê bevil bû li hemî biyavekî de?.. Li kesatiya wê ya serketî û heza axaftinên wê û hesta wê ya neteweyî.

Her di vê boneyê da min divê amajê bi wê yekê bikim ku wê hejmareka zêde ya berhemên Bedirxaniyan pêşkêşî pirtûkxaneyê Korî Zanyarî Kurd kir ku weke mîrariyan bûn, nexastî me hejmarên hinek kovaran ku kem dikevî berdestan bi zî-

manê erebî û kurdî. Li gorî ye çendê kovara Korî Zanyarî û roj-namevaniya Iraqê betir ji carekê li ser rawestiya. Bê şik ji ber vê sedemê û sedemên din ji mafê Rewşen Bedirxanê ye bibête mijara nameya doktorayê.

Ew li gelek kongreyên cîhanî de beşdar bûye wekî kongreya berengariya dagirkariyê ku li sala 1957ê li Atîna ya paytexta Yonanê hatibû li darxistin. Li van kongreyan da wê çalakiyên berbiçav hebû li gorî hişyarkirina rewşa neteweya xwe.

Bi rastî ji xatûna Rewşen Bedirxan agirekî geş e li ser serê çiyayên Kurdistanê.

Kemal Mezher Ehmed

Bexda

22 Nisan 2009

Bi navê Xwedayê mezin û diloan
Korî Zanyarî Kurd
Wezaret - Bexda
49 29.06.1971

Belgename

Bi vê nivîsê em piştevaniyê didin, ku Rewşen Saleh Bedir-
xan endama piştevanê Doktora Zanyariyê Kurd û daxwazê di-
kin ku razîbûnê li gorî dîwçûnên wê bihête kirin ji bo hêsan-
kariya erkên wê yên zanistî.

Ihsan Şerzad
Serokê Korê

Bi navê Xwedayê mezin û dilovan

Korî Zanyarî Kurd

Wezîrtî - Bexda

Hejmar 27

Roj: 05/01/1972

Xatûna rezdar Rewşen Bedirxan

Spasiya wê zehmetiya we mezaxtî dikin ji bo bicîhkirina wê erka bi wê hate spartin bo komkirina pirtûk û destnivîsan ji bo Korê li Tîrkiye û heta niha du bestek bi rêka balyozxaneyê Iraqê li Enqerê gihîştine.

Em dixwazin we haydar bikin ku Dr. Kemal Mezher Ehmed Sekreterê Giştî yê Korê li nivê wê mehê ê ber bi Qahîre û paşê Beyrut û Dîmeşqê ve biçe û dê li dumahiya wê mehê û destpêka meha paşarojê bigihe wir û hevîxwaz in berî gihîştina wî, yê pêdivî bîne cîbicîkirin ji bo merema wergirtina pirtûkxanaya mamostayê mezin Memduh Selîm û hêskariya vegûhestina wê bo Bexdayê.

Hêvîdar in silavên me yê germ bigihînine mamosta Memduh û rêz û spasiyên me qebul bikin.

Ihsan Şerzad

Seroke Korê

Yekitiya Afretên Kurdistanê

Hejmar 127

Desteya Kargêriya Bilind Betawîn

Roj: 06.06.1972

Caddeya Ebî Newas

Ji bo xwişka mezin a xebatkar Rewşen Bedirxan

Spas û rêz

Silavên germ

Bextewer im ku bi navê xwe û keçên te yên Endamên Desteya Kargêriya Bilind a Yekîtiyê serbilindî û rêzên xwe pêşkêşî we bikin ji bo we rola sereke ya mezin ku we ji bo serxistina kongreya sêyê ya Yekîtiya Afretên Kurdistanê cîbicî kir û di rastiyê de ew berhem e yaku we ji bo demên dirêj tê de kar kir ji bo çandî û sexberîkirina dare we bi direjahiya jiyana we ya pîrî xebat û qurbanîdan heya ku berjewendiya xwe li ber çav

bigirin. Hûn hergav temet kûratiya dılı u bınaniya çav û gûh-
danê li me dûr bûn û hun rêberêk bûn ku li warê xebata afre-
tên Kurdistanê li pey şopa te biçin û em bi mezinî ve li rêbera
me ya mezin dinihêrin ku hewlên xwe di deme girêdana kong-
reyê da mezaxt û hemî dem û saxlemî û bêhnvedana xwe pê-
xemetî berjewendiya gelê xwe bi kirî û dûr ji xwestiyên xwe
kar dikir û bîyî gazinde kirin.

Em sozê didin ku li ser rêça wê varê nebîn ku li dîroka xwe
ya rewena xebatê wê ji bo me kêşa û hergav dayka me ya me-
zin ya xwedî dilê mezin bît ku başî û bexşîn tê de ye û bêhtir
jî ji şaşî û serdaçûnê dibûrit.

Rêzên xwe ji bo we dûbare dikîn û jiyanêke dirêj ji bo we
dixwazîn

Wêneyek ji bo:
Hemû şaxên Yekîtiya me
Dîroka takekesî
Seroka Desteya Kongreya Bilind
Zeliye Ismail Heqî

Wiha min Rewşen Xanim Bedirxan naskir

Di biçûkaniya xwe de min li çîrok û serpêhatiyên çîrokbej û dengbejan guhdarî dikir. Di nav wan çîrokan de, gelek caran çîroken mîreken Cizîra Botan dihatin gotin.. Û wiha sal derbas bûn, ez mezin bûm.. û di nav salan de ew çîrok û serpêhatiyên mîreken Botan, di huş û xeyala min de man û mezin bûn... Min kes ji wan mîrekan mezintir nedidît..

Di sala 1977an de çûm Almanya ji bo xwendinê. Li wir min ji kurmamê xwe sehkir ku mîr Dr. Kamiran Bedirxan ji Parîsê hatiye Bonnê bo avakirina komeleya dostaniyê di navbera alman û kurdan de.. Xweş tê bîra, min ji kurmamê xwe pirsî; gelo mîr Kamiran Bedirxan kî ye?! Got, ew neviyê mîrê Cizîra Bota ye.. Hingê careke din ew çîroken mîreken Botan yên ku di biçûkaniya xwe de min ew seh kiribûn hatin bîra min, û min ji xwe re got: Demek Dr. Kamiran Bedirxan ji wan mîreken Bota ye..

Ewên ku ji biçûkaniya min li çîroken wan guhdarî dikir..

Û wiha ji wê hingê ve, bi evîndariyek mezin min daye ser şopa Bedirxaniyan bi tevayî û vê paşiyê mîr Celadet Bedirxan bi taybetî...

Di adara 1989an de, min û hevalekî xwe, kovarek biçûk bi navê *Gurzek Gul* (1989-1992) li Qamişlo weşand. Bi weşandina vê kovare re, ez li mîr Celadet Bedirxan û pêmayê wî geriyam, ta ku ez rastî wan çend hejmarên kovara wî *Hawarê hatim*, ewen ku rehmetî Hemreş Reşo, ji 1-24, di sala 1976an de ji nû ve li Almanyaya dabûn çapkirin... Hem jî, ewên ku rehmetî Mihemed Bekir Axa, ji 1-9, di sala 1987an de dabûn hev û ji nû ve çap kiribûn...

Di wê navê de min seh kir ku kebanîya wî Rewşen xanim Bedirxan sax e, li bajarê Banyas, ser Derya Spî jiyana xwe derbas dike.. Ev yek di havîna sala 1989an de bû. Wiha me nemra telefona wê ji Dilawer Zengî stand. Yê ku dostaniya wî bi Rewşen xanim re gelekî gur û xurt bû û gelek kes di rêka wî û rêka apo Osman Sebrî re diçûn mala Rewşen xanim Bedirxan. Bi taybetî ji kurdên Bakur û Ewrûpa... Belê nizamim çima Rewşen xanim ji rex kurdên Suriyê ve dihat veşartin?!

Rojekê, min nav di xwe da û telefona jê re vekir:

- Elo, ev mala emîre Rewşen xanim Bedirxan e?

- Belê, ez im Rewşen Bedirxan, tu kî yî?

- Ez kurdek im, min xwest silavekê li te bikim

- Tu ji kû yî, ji kû xeber didî..?

- Ez ji Qamişlo bi te re me Emîre Rewşen, gelo ez dikarim carekê bême nik te?

- Çima na kurê min, berî tu were xebere bide min, telefonê veke...

Û wiha me xatir ji hev xwest...

Piştî dor du heyvan ango di payiza 1989an de, ez xûm bajarê Banyas, mala Rewşen xanim Bedirxan. Li gora wî û adetên kurmancî min hin diyarî, ji mal danhev û li xwe re birin

Rewşen Bedirxan û Konê Reş

wek: Qetirmîzek hingiv, yek rûnê malê, yek penîrê malê û hin savar û nîsk..

Li Banyas, ji hotêlê, min telefon jê re vekir, soz jê stand û dawî ez çûm mala wê. Me ji nêzik ve hev dît û hev naskir. Gelek gilî û gazin di wê navê re derbas bûn. Berî ez xatir jê bixwazim min jê re got: Dayê! Min hin penîr, hingiv, rûn, savar û nîsk ji te re anîne, bi hevi me tu wan ji dest min bigire. Li min vegerand û got: Te kirîne an te ji mal anîne? Min lêvegerand û got: Dayê min ji mal anîne.. Ji min re got: ma tu ne kurd î, ku tu kurd bî, ew malê min in, malê kurdan malê min e... Hem jî got; kurê min! Penîrê te aniye yê sîrika ye? Min got na.. Li min vegerand û got: Xwezî penîrê sîrika ba.. Min soz dayê ku ezê careke din penîrê sîrika jê re bibim..

Ji wê çûna pêşîn ve nivisandina pirtûkeke ket serê min de li dor jiyan û xebata min Celadet Bedirxan, hingê jî, min gelek pirtûk bi zimanê erebî û hin nûçe li dor Bedirxaniyan û min Celadet dabûn hev. Di çûna din de li bal Rewşen xanim Bedirxan, min projê xwe bi nivisandina pirtûkeke li dor jiyan û

xebata mîr Celadet Bedirxan jê re got, hem jî min penîrê sîrîka ji penîrê mala Mihemedê Nayîfê Paşê jê re bir... Wê jî bi dilekî fireh projê min pejirand û pîroz kir..

Wiha jî me xatir ji hev xwest.

Di roja (15.05.1992), ez li Banyasê, mala Rewşen Bedirxan bûm, min û wê bi hev re firavîn xwar û projeyek hevpişk danî, ku di roja 15.07.1992an de, bi me re li bajarê Qamişlo amade bibe, da ku beşdariyê di bîranîna koçkirina Mîr Celadet Alî Bedirxan de bike, hem jî ku di roja 26.05.1993an de careke din li Qamişlo amade bibe û beşdariyê bi me re di bîranîna 100 saliya jidayikbûna Mîr Celadet Bedirxan de bike...

Lê Xwedê nekir nesîb û giyanê wê di roja 01. 06.1992an de ji nav me revand, angû ji berî 17 salan ve... û ew projeya me neçû serî...

Di her du salên dawîn de, ji berî mirina wê, ez her heyv 3-4 rojan lê dibûm mêvan, di wê mêvandariyê de me dîroka Bedirxaniyan û rewşa kurdan, ji aş û bajêr ve tevdida.

Heyva ku ez nediçûm; ji min re telefon ved'îr û digot:

- Kurê min tu nehatî, xêr e?!

Di roja din de min berê xwe dida bajarê Banyasê... û ez û wê diketin nav sihetên dûvdirêj de..

Temenê wê di ser 80ê salî re derbas bibû, sibeha zû ji xew şiyar nedibû, navmalya wê ya çerkezî 2-3 fîncanê qelwe jê re dibirin oda razanê ta ku ji nû bi hiş xwe ve dihat...

Dor saet 10ê sibehê, ji nû ez û wê li ser sîfira taye kom dibûn, û me xwe berdida nav sal û demên derbasbûyî, ew salên ku mala wê di Şamê de bibû wek navendeke ji kurdên mişextî û endamên komela Xoybûn re û di nav wan de rewşenbîr û torevanên kurdan, ma kî û ne kî... û ji min re behsa Bedirxaniyên ku li Şamê, Misrê û Urdinê belavî dikir û digot: filan ji Bedirxan e û filan ji Yezdanşêr e... Li ser zewarê xwe bi Mîr Celadet Bedirxan re wiha digot: di vî zewarê de mala Haco Axa

û Hisnî Berazî mezin bû... û gelekî pesnê Mîr Celadet dida, nexasim derheqê gulidana keça wê Useyme Xan de û pê de diçû û digot: Mîr Celadet nayê jibîrkirin, rehmetî gelekî xwe diwestand ta ku jimarek ji kovara *Hawarê* belav dikir, gelek alozî didîtin, ji ber ku nivîskar nebûn, yê ku hebûn ji bi tîpên erebî dinivîsandin û ji rehmetî re redikirin.. Mîr bi tena xwe nivîsên wan diguhertin tîpên kurdi-latînî û ji bo çapê amade dikirin... Ji bilî westandin û aloziyên weşandina *Hawar* û *Ronahîyê*, em di rewşeke abûrî a dijwar re derbas dibûn, tevî ku gelekani ji dost û hevalên me divîbûn arîkariyê bi me re bikin. Lê rehmetî razî ne dibû û arîkariya kesekî qebûl nedikir, bi tenê bi arîkariya hevalên xwe yê nêçîrê Hisên Beg Îbeş û Elî Axa Zilfo razî dibû...

Rewşen Xanim, pê de diçû û digot:

- Mala me ji mêvanan vala nedibû, tev kurd bûn, ji axa û parlamentêrên kurdên Cizîrê bûn, carna di nav wan de fransîz û inglîz jî hebûn...

Û berdewam dikir û digot:

- Mîr gelekî hez kuncîlan dikir, tevî ku kêman caran ji mal derdiket, deketinên wî jî yan wê biçûwa qehwexana Kemal bi dûv çareserkirina pirsgirêkên (gîr û giriftên) kurdên Cizîrê, ewên ku bi dûv aloziyên xwe de dihatin Şamê, yan wê biçûwa nêçîra xezalan bi hevalê xwe Hisên Beg Îbeş re, binya Şarnê û dor Reqa û Til Ebeydê...

Carekê ez di ber jinên Sûriyê de çûm Qahîrê, min ji Qahîrê bedlekî spehî û cizmake bedew ji Mîr re anîn, di wê hingê de Cegerxwîn mêvanê me bû, dinya zivistan û sar bû, ez ji dibistanê hatim, min mêzekir ku ew bedlê bedew li Cegerxwîn e, ez dîn bûm, Mîr naskir ku ez engirime, bi fransî bi min re xêber da û got:

- Ne peyive, derbasi oda male bihe...

Di pey min re hat û ji min re got:

- Ev Cegerxwîn e, şairekî kurda ye, feqîr û xîzan e, ku ez lê nehim guhdar, wê kî guhdar be, ez çî li xwe kim li ber çavê xelkê rind û bedew e...

Rewşen Xanim gelek eş, kul û keder borandibûn û gelek caran qiriktalî ji destên mirovên kurd ditibû! Û ji ber berberîya wan, di sala 1972an de, mala xwe ji Şamê barkir bajarê Banyasê û li ser vê babetê wiha ji min re got:

- Kurê min! Xwezî ez ne Bedirxanî bama, barê ku ez Bedirxanî me barekî giran e, ez pê hatime girêdan?!

Saet 5ê sibeha hizîranê (01.6.1992), zingilê telefona min lêda bi rahiştina bihîstokê, dengê jinekê hat, bi kurdiyekî Botanî ji min pirsî: Qamişlo ye? Min got: Belê.. Got: mala Konê Reş e? Ez Useyma keça Rewşen Bedirxan im ji Banyasê dipeyivim, diya min çû rehmetê, ji min re gotibû ku ez mirim, xeberê bidin Konê Reş... saet 11ê nîvro emê wê bibin Şamê...

Min jî bi lez û bez karê xwe û çûna Şamê kir û çend telefon ji dost û hevalên xwe re vekirin, bi ser riya Heleb û Şamê ve ketim, bi rê de min helbestek nivîsand li dor Mîr Bedirxan, Mîr Celadet û Rewşen Xanim, û li ser gora wan min xwend, ev in çend malik ji wê helbestê:

Erê Mîro! Felek çerx û dewran e
Rewşen Xanim îro li te mewan e
Bigerîne civateke Botanî
Digel Rewşen û Celadet û Xanî
Rewşen Xanim wê bide te mizgînî
Îro şere li Herekolê Banî
Li Cizîra Bavê Telî, li Şernax
Gelê kurd mil dane hevdû bi yek rex
Şiyar bûne edî nemaye ew xew
Bexwedan û serxwebûn e û hew...

Konê Reş

Oxira nivîskareka mezin a kurd

Li 01.06.1992ê nivîskara mezin û torevana kurd Rewşen Bedirxan çû ber dîlovaniya Xwedê ku 1909ê zayîniyê ji dayik bûya. Neviya Mîr Bedirxan û hevjinê rojnamevanê kurd ê pêşeng Celadet Bedirxan e û xwedê jêrazî bi hesta xwe ya nîştîmanî û canê xwe ye inukim li warê hişyariya perwerdeyî û civakî hatibû nasîn. Bi dirêjahiya jiyane cîhê rêzgirtina hemû texên civaka kurd bû, pirtûka wê ji *Çend Rûpelek ji Tora Kurdî* yekem hewl bûye ji bo nasandina tora kurdî bi xwendevanên ereb re, ku li sala pînciyê hatîye çap kirin û her wisa ji çend pirtûkên din ên çandî û perwerdeyî ji hene.

Rewşenbîriya kurdî bi oxira Rewşen Bedirxan stêreka geş a esmanê tora kurdî ji dest da û her gav û heta navê wê li ramanê rewşenbîrên kurd bi nemîn dimîne.

El Iraq

10.06.1991

Ji rojnameyên mezin kurd li Kurdistanê Tirkiye

Sersaxiya Celal Talebani

Yekîtiya Nîştîmanîya Kurdistanê

Mekteba Siyaset

Rêzdar Dr. Cemşîd Bedirxan

Ji bo Malbata Bedirxanî yê rêzdar...

Bi dilekî pîr bi xem û kovan agahiya oxira xatûna mezin û perwerdekar dayika gelê me şahjin Rewşen Bedirxan gihişt me, li demeke ku bi rêz û hurmet li hemberî canê Xwedê jêraziyê radiwestin û bi navê polîtîburo û desteya serokayetiye û hemû xebatkaran û Pêşmergeyên li ser axa Kurdistanê Iraqê behûdariyê ji bo we û xwe û gelê kurd radigihînin ku canê pakî jê Xwedê jêraziyê herdem e di wijdana neviyên paşarojê de zindî bimine.

Daxwazê ji Xwedê dîkin dîlovaniyê bi rihe Xwedê jêraziyê bike û ji bo we û malbata we jî sebir û hedarê dixwazin.

Birayê We

Celal Talebani

Schirterê Giştî yê

Yekîtiya Nîştîmanî ya Kurdistanê

100. SALIYA REWŞEN BEDIRXAN

Qahîre, 1944. Rewşen Bedîrxan, li mala Huda Şarawî, li gel Yekîtiya Jinên Sûriye.

Şahjina Kurdistanê Rewşen Bedirxan

Mîrên Botan her dem di jiyana me ya civatî û malbatî de xwediye cihekî taybet bûn. Mirov dikare bibêje ku em bi awayekî çîrok û serpêhatiyên Mîrên Botan mezin dibûn. Di piraniya minasebetan de minakek ji kiryarên Mîr dihatin axaftin. Dema bûyereke çedibûya an jî tişteke biqewimiya, her tim li beranber bûyereke kevin a di dema Mîr de dihate şîrovekirin. Kurtahî wek hemî deverên Botan cihe me de jî Mîrên Botan, bi awayekî jiyana civakî de xwedî bandoreke berbiçav hebûn.

Piraniya stranên Botan li ser Mîran hatine gotin. Miranî, merdî, evîndarî, neçîrvanî rabûn û runîştina Mîrên Botan, stranan de cihe xwe girtine. Piraniya serê û payîzok li ser Mîr hatine gotin. Dema berê piraniya şevbiherkên şevên zivistanan dirêj, li ser gotinên serpêhatiyên Mîrên Botan tije dibûn. Di jiyana her kesek di herêma Botan de bi awayekî bandoreka dîrokî ya Mîrên Botan heye.

Sala 1929ê binemala me piştî serhildanekê neçar bûn berê xwe dane binxetê û li wê derê man û wê hingê ji nêzik ve Mî-

rên Botan naskirin bi taybetî ji Mîr Celadet Bedirxan û Kamiran Bedirxan naskirin. Minasebetên wan gelek nêzîk çêbûn. Dema mezinên me belê Celadet û Kamiran Bedirxan dikirin ji me re wek xeyalan dihat. Gotin û sohbetên li ser wan gelek dihatin kirin. Di van gotinan de cara yekem min navê Rewşen Bedirxan seh kir, her wiha cara yekem navê Cemşîd û Sînemxan, me ji mezinên xwe sehkirin. Hinek zarokên xwe bi wan nav kiribûn. Ji bo me Mîrên Botan wek efsaneyekê bûn.

Cara yekê sala 1982ê min yekem kes ji Mîrên Botan Rewşen Bedirxan dît. Hinek hevalên me xwestin seredana Rewşen Xanim bikin. Ji pîrbûna kar min nekarî ez li gel wan biçim. Lê min soz da ku ez karê xwe biqedînim û herim bigihim wan. Rojek havînê ez li gel hevalek xwe ji Şamê çûme Banyas da ku seredana Rewşen Bedirxan bikim. Bi rastî ez gelekî bi qelk bûm. Cara yekem ezê yek ji Mîrên Botan bibînim gelo ka çawan e? Gelo ew tiştên ku me ji pêşiyên xwe seh kirin rast e yan hema çirok bûn ji me re dihatin gotin. Dema em ketin malê Rewşen Xanim hate pêşiya me, bi rastî min nezanî ez çawa bikim. Min li hemberî xwe miroveke rehet û gelek mitevazî dît, te digot qey ev deh sal in ez Rewşen Xanimê nas dikim. Helwestên wê hişt ku ez xwe li mala xwe bihesibînim, piştî fetreyekî kurt ez rihet bûm. Berî ku ez herim dizaniya ez kî me hevalên min derheqe min de zanyarî dabûn Rewşen Xanim. Gelek germî û ji dilek fireh pêşwaziya min kir. Ez du rojan bûm mêvanê Rewşen Xanim. Piştî min gelek caran seredana Rewşen Bedirxan kir. Gelek sohbet li gel kir, ji nêzîk ve ew qasî min karî ez wê nas bikim.

Dema cara yekem min Sînemxan dît, Rewşen Xanim hate berçavê min, gelek taybetiyên Rewşen Xanim gihane Sînemxan.

Gelek zehmet e mirov bikaribe belê Rewşen Xanim bike. Bi hemû awayî insanek têgihiştî, sohbet xwe û gelek rê dida

Rewşen Bedirxan, Sînemxan, Huseyma û Cemsîd. Dema diçine Misre, 1944.

ku mirov qiset bike. Lê min di hemî sohbetên xwe de dixwest ez bêhtir wê xanima nîrxbilind nas bikim. Min gelek pîrs jê dîkirin, bēyî ku aciz bibe gelek vekirî bersîva pîrsan dida û hinek bûyerên ku min dixwest ez baş tēbigihim gelek zelalî ji min re digot. Ez dikarim bibêjim naskirina Rewşen Bedirxan ji bo min bû weke zangoyekê. Her cara min xatir jê dixwest, ez pê dihesiyam ku gelek tiştên nû hîn bûme. Mirov dikariya bi hemî awayî li gel wê xanima heja bide û bistîne.

Rewşen Bedirxan diroka siyasî û civakî wekî mirovek rewşenbîr, wek mirovek zana û wek jineke kurd bûye sembolek. Lê mixabin hê jî bi awayek pêwist Rewşen Xanim kiryarên wê, di nav geîş me de di nav dam û dezgehên me de û taybetî di nav jinên kurd de baş yan jî awayê pêwist naye naskirin. Kar û xebata Rewşen Bedirxan dikare bibe ronahiya xebata jinên kurd di civata me de. Tenê pêwistî heye ku ew Rewşen Xanim baştir nas bikin, gelek kar û xebatên taybet pekanina gelek

pirtûk û nivîsên hêja yê Rewşen Xanim hene ku divê bikevin nav civata kurd. Hinek karek Rewşen Xanim nediya in, wînda bûne. Eger ew bûne dîtî dî destkefteke gelek mezin be.

Minasebeta sed saliya jidayikbûna Rewşen Xanim, ez wê bi hurmet yad dikim. Wê xetîra (meşale) rewşenbîrî û zanîna Rewşen Xanim rêya me ronî bike. Di rastiya xwe de Rewşen Xanim di nav kurdan de sembola zanebûn û azadiya jina kurd e.

Rewşen Bedirxan, jinek kurd, zane, rewşenbîr, xanimêk azad kesayetiyek serbilind û hêja û Rewşen Bedirxan şahjineka kurd bû. Ew wê her tim di dilê me de Şahjinek me be.

Di sedsaliya vî xanima qedirbilind de em wekî kurd gelo çiqas me karî em bi erkên xwe rabin? Gelo di minasebeta sedsaliya yada Rewşen Bedirxan de divê em hemî rêxneyekî li xwe negirin?

Bila hezar rehmet li ser giyanê te be û hûnê her tim di dilê me de bijîn û hûn xetîra rêya ronîkirina rewşenbîrî û welatparêziya Kurdistanê ne.

Dara Bilek

02. Hezîran 2009

Bîranîna şahjineka kurd

Helbet dîrok, kevneşopî û nirxên çandî ji bo neteweyekî grîngiya xwe heye. Mirov, ji pêşeroja xwe, çanda xwe û destpêka şaristanîyeta neteweya xwe ji rûpelên kûr ên dîroka xwe fêr dibin. Çawa ku carna mirov behsa bîranînan xwe yên xweş dike û bi xweşiya wan bîranînan xwe şad bike, bi heman awayî jî netewe bi rûpelê dîroka xwe ya serkeftî jiyana xwe bi hêz dike, pêşve diçe.

Rast e gelek caran derew û bêbextiyên xêrnexwazan jiyana tarî dike, lê belê divê mirov ji bîr neke ku rastî jî di rûpelên zelal ên dîrokê de veşartîne û dibine bersîveke herî giran a wan xêrnexwazan.

Helbet neteweyek bi kesayetiyên xwe yên bi hêz û neteweperwer û rewşenbîrên xwe dewlemend dibe. Ji ber ku ew kesayetî li hember êş û azarên neteweya xwe wekî bîzîyêk tevgeriyane, jê ra dermanê dabîn kirine û vê yekê jî li jiyana xwe de kirine armanc. Li hember nezanîna û kêmasiyên neteweya xwe jî wekî mamosteyek kar kirine û bi perwer-

Zekiye Îsmâîl Heqî, rojnamevanek, Rewşen Bedirxan, Bexda, 1972

dekirina civaka xwe xebitîne.

Belê, rast e ku pêşeroj tovê turîkên barxaneyên neteweyekî ne û ji bo paşaroja xwe di zeviya şaristaniyeta de tene çandin. Helbet kî di dîrokê de berhemên baş bidest xistibû, ew netewe hejari jiyanêke bîdawî dibe. Bi taybet ev berhem jî ji berhemên kesayetiyên rewşenbîrên wî neteweyî ve dewlemend dibin.

Di vî warî de divê em jiyanê bav û kalên xwe, rewşenbîr, zana û hûnermendên xwe baş vekolin û baş bi zanin. Ji ber ku bingeha hebûna me, bav û kalên me ne. Bingehe xand, dîrok û şaristaniyeta me jî rewşenbîrên me ne.

Her çiqas piçek ji derveyî nijarê jî be divê heya bi biranîn ku pêwîste nîfşa nû di vî warî de gelek hîşyar be! Divê dev ji heyraniya çand û hûnera neteweyêke din berdin û li ser koka çand û hûnera xwe kesayetîya xwe bibin, û vegerin li ser tova xwe.

Eger em temaya diroka xwe bikin, helbet emê rastî bi sedan rewşenbîrên xwe ku heta niha jî li asmanê welatê me wekî stêrkên ronahiya xwe pêşkêşî netewa xwe dikin. Helbet yek ji wan stêrkan jî rewşenbîra kurd Rewşen Bedirxan e ku herî hevdeh salan (11.07.1909 Qeyserî - 01.06.1992 Banyas) wekî firo xatira xwe ji neteweya xwe xwest û koça dawî kir...

Bi rastî ez naxwazim li vir zêde behsa jiyan û kar û xebata Rewşen Bedirxan bikim. Ji ber ku gelek nivîskar û rewşenbîrên me di vî warî de keda xwe kêmnekirine. Lê divê bîranîne da ez dixwazim bi vê helbesta Dr. Bedirxan Sindî wê bi bir bînim.*

Di dawiyê de jî dibêjim, civakên bi hêz bi paşmayên xwe bi hêz dibin. Kî ji wan civakan zêdetir bikare sûd ji wan paşmayan wergire ew civak civakeke herî şaristanî û serketî ye. Her wiha dema mirov rastî astengiyek dibe, mirov piçek paşve vedigere û hêza xwe distîne, berfirehiyê dibîne û paşê jî bi hewldanan jî wê astengiyê rîzgar dibe. Kerem bikin, hûn ji deriyek ji bo xwe vekin, piçek paşve biçin û li vê roja bîranîna 17 saliya koça dawî de, ji ronahiya stêrkek ji reşwenbîra kurd Rewşen Bedirxan sûd werbigrin...

Mîrhac Mistefa

Hewlêr

01 Hezîran 2009

* Helbest di rûpel 67 de ye.

Rewşen Bedirxan, li Kurdistanê.

Huseyma, Rewşen Bedirxan, Sînemxan Bedirxan, Dêrî Selîm Turk, Beyrûd, 1959

100. jidayikbûna Rewşen Bedirxan (1909-1992)

Her wekî diyar e ku Bedirxanî di dîroka tevgera gelê kurd de, xwedî cihekî bilind û biha ne, çî di warê xebat u biza-va netewî de be û çî di warê wêje û rewşenbîriya kurdî a giştî de be.

Rewşen xanim jî neferek ji vê malbata derîn e. Wek diya kurdan dihat naskirin, kurdan jê re digot Dayê. Dayê Rewşen xwedî hestekî kurdeyatiya resen bû, pîr diloan û dilsoz bû, demê wê di rengê demên jinên ewrûpiyan de bû, nerîna çavên wê kûr û tûj bûn, dema ku mirov cara yekemîn pê re rûdinîst û lê guhdarî dikir, hestekî bi tirs diket nava cegere wî de.. Me zînahî û serboriyek dûr û dirêj di tîpên rûyê wê de xuya dikir, mirov dixwest her dem pê re rûne û lê guhdarî bike, nemaze dema ku serpêhatiyên jiyana xwe û mîr Celadet Bedirxan di-got û dibiland.

Di roja 01.06.2009an de 17 sal di ser koçkirina Rewşen xanim Bedirxan re derbas dibin û di roja 11.09.2009an de 100

sal di ser roja jidayikbûna we re dibuhurin.

Rewşen xanim Bedirxan eva ku gelekane ji me navê wê bihistiye, an pirtûken ku wê ji tirkî wergerandine erebî xwendiyê, an pirtûka ku wê di sala 1954an de, bi navê *Çend Rûpel ji Wêjeya Kurdî* berhev kiriye, xwendiyê. Ev yekemîn pirtûk bû, ku xwendevanên ereb bi reka wê serwextî wêjeya kurdî dibin...

Rewşen xanim Bedirxan: Eva ku yekemîn jina kurd e, bi kurdiya latînî di kovara *Hawarê* de nivîsandiyê... Yekemîn jina kurd e ku gelek xebat, bizav û çalakiyên tevel, di ber kêşeya gelê xwe de li Şamê kiriye, û di nav biyaniyan de dihat nas kirin wek sembolekê ji rewşenbîriya kurdî re..

* * *

Rewşen xanim Bedirxan kî ye? Neviya mîrê Botan e, dotma û kebanîya pîspor û zîmanzanê bejinbilind mîr Celadet Bedirxan e. Ji Bedirxaniyê pir belav di çar kenarên cîhanê de, ew mabû ku, pêmayê Bedirxaniyan ji, diroka Cizîra Botan, mîrgeha mîr Bedirxan, serboriya mîr Celadet û Dr. Kamiran li ser refikên pirtûkxaneyê hiş û xeyalê xwe de diparast û di mala xwe de bi zîmanê kurdî bi keça xwe Sînemxan û kurê xwe Cemşîd re diaxivî.

Li gor her 83 salên ku di sere derbas bibûn, danûstandina wê bi welatparêzên kurdan re hebû û tev jê re bibûn pend, zanîn, kurdzanîn û zanîndan.. Ta berî ku koça dawî bike, Rewşen Bedirxan a tekane bû di nav Bedirxaniyan de ku navê Bedirxaniyan diparast. Wê jî mîna herdu pîşmanan xwe Mîr Celadet û Dr. Kamiran Bedirxan ew şop dîtin. Ji her ku piraniya Bedirxaniyê din ji neçarî razî bûn ku li şûn navê Bedirxan "Çinar" bê nivîsandin, bi ta'betî ew Bedirxaniyê ku li Tirkîyê mane wek zarokên Tewfîq beg Çînar, bi niha li Sten-

bolê dijîn û zarokên Hikmet beg Çinar ku niha li Anqere û Adane dijîn û malbata Walî ku hiha li Misrê, bajare Feyûm dijîn û filmçekere bi nav û deng di nav ereban de Ehmed Bedirxan û kurê wî rejîsorê navdar Alî Bedirxan û gelek Bedirxaniyên din ku niha li Misrê dijîn, ji bilî Bedirxaniyên ku li Sûriyê ne wek zarokên Yûsif Bedirxan, ku niha li Şamê, taxa Mihacîrîn dimînin û zarokên Sureya Bedirxan yên ku li Urdin, bajare Eman in.. Lê mixabin nizanin bi zimanê Bedirxan, Tene Rewşen xanim; navê Bedirxan, dîrok û zimanê wî bi xwe re hilanî û ta roja dawîn ji temenê xwe.

Rewşen xanim, di roja 11ê tîrmeha 1909an de li bajare Qeyserî hatiye dinyayê, dema ku bavê wê di sirgûnê de bû. Ew ji rex bav ve, dibe; Rewşena Salihê Mehmûdê Salih (birayê mîr Bedirxan). Ji rex dê ve ew dibe; Rewşena Samiya Bedrî paşa (kurê mîr Bedirxan).

Rewşen xanim bi tenê çar sal ji biçûkaniya xwe li Stenbole derbas kirine. Di sala 1913an de, careke din Bedirxanî, ji Stenbole û Tirkîyê hatine sirgunkirin û di Rojhilata Navîn û Afrîqayê de belav bûne, nemaze di Misrê, Libya, Suriyê û Libnanê de, hingê para bavê Rewşen, Salihê Bedirxan li Şamê, taxa Salihîyê ketiye, hingê ji ve taxê re dihat gotin "Salihîyet Elekrad."

Li Şamê, Rewşen xanim dest bi xwendinê kiriye di dibistana Tereqî de, di pey re sê salan di mamostexanê de xwendiyê, ta ku di sala 1925an de bûye mamosta zimanê erebî di qunaxa seretayî de li Şamê. Pey re du salan zimanê tirkî û sê salan zimanê fransî û inglîzî xwendiyê û wiha ferî van zimanan ji bûye.. û bûye mamosta zimanan li Urdûnê, bajare Kerek, lûngê Urdûn û Suriyê yek bûn.

Sê salan li Urdûnê maye, di sala 1928an de zîviriye Şamê û li Şamê mamostetiya xwe berdewam kiriye ta sala 1935an, ji peve bûye berpirsiyara dibistanê (mudîre), ta sala 1964an hingê ew vegerandine karê wê ye berê mamostetiye. Ew ji di

wan salan de ji kar aciz dibe û temenê wê jî mezin dibe, vêca teqawîta xwe distîne û li mala xwe rûdine.

Di vê navberê de du caran dizewice; cara pêşîn di sala 1929an de bû, bi xortekî ereb re ji Suriyê navê wî Omer Malik Hemdî, lê pê re dom nekir, di sala 1931ê de hev û din berdan, bi tenê keçek bi navê Üseymaxan ji vê zewacê maye, Rewşen xanim ev keça xwe bi xwedîkirin daye ta ku ew zewicandiye bi Zihêrê Alî axa Zilfo re. Niha ev keça wê li Qahîre dimîne, sê keçen wê hene; Şêrîn, Nesrîn û Rewşen.

Cara dudiwan di sala 1935an de, bi kurmamê diya xwe mîr Celadet Bedirxan re dizewice. Bi vê zewacê kefxweş û şad dibe. mîr Celadet di sala 1927an de nû ji Ewrûpa dizivire Libnanê û tê Şamê. Li Şamê çav bi Rewşen xanim dikeve û hev nas dikin... Piştî beravêtina şoreşa Agrî û weşandina kovara *Hawarê*, mîr Celadet û Rewşen xanim, ra û devdîrên xwe dikin yek û bi hev re dizewicin.

Ji vê zewacê du zarok ji wan re çêdibin; keçek bi navê Sînemxan di 21.03.1938an de çêdibe, di sala 1957an de bekeloriya distîne û di zankoya Şamê de xwendina xwe di avokatiyê de dixwîne, di sala 1961ê de bi endezyar, nivîskar û wergêr Selah Sadella re dizewice -mamoste Salah ji xelkê Zaxo ye- du zarok ji wan re çêdibin, Azad û Dilnaz. Lê kur bi navê Cemşîd e, di dawiya sala 1939an de çêbûye, di sala 1958 an de bekeloriya li Şamê standiye, diya wî, ew di deynê salê de, li ser kîsê xwe rê kiriye Almanyaya da ku bibe bijîşk, wê ku bavê wî mîr Celadet dixwest.. Li wir, xwendina xwe bi dawî anî û jinek almanî ji xwe re anî, ji wê jine kurek û keçek, ji re çêbûn, kur navê wî Kurdo ye, niha doktor e, li Almanyaya dimîne û keç navê wê Julia Evîn e, ji berî du salan ve Evîn bi neviyê Cegerxwîn Jiyan Bedirxan re zewiciye û herdu li Almanyaya dimînin. Dr. Cemşîd, di 10 meha dîseme a 1999an de li Brazîl çûye ber dilovaniya Xwedê, gora wî li Almanyaya bajarê Koplînz e.

Berdewamiya jiyana mîr Celadet û emîre Rewşen di gelek qonaxên dijwar re derbas bûye, gelek rojên bi cefa dîtine; xaniyê wan bi kirê bû û ta roja ku emîre Rewşen koça dawîn kir di xaniyê bikirê de bû.

Li ser rewşa wî a çetîn û xaniyê bikirê wiha ji min re got: kurê min binivîsîne: haza min fezil elekrad, ango, eve qenciya urdan e ku bi min kirine... Tiştê ku ji kovara *Hawar û Ronahiye* dihat destê wan, jiyana xwe pê derbas dikirin. Tevî ku dewletên mîna Fransa, Îran, Urdûn û Tirkîyê dixwestin alîkariyê bi mîr re bikin lê mîr alîkariya wan qebûl nedikir. Tenê razî bû bi wî tiştê ku ji kovarên wî dihatin destê wî, di gel mehiya kebanîya wî Rewşen. Bi van herdu jêderên diravî jiyana xwe derbas dikirin, tevî ku xaniyê wan ne li gor wan bû, lê ew pê razî bûn.

Bi bûyera ku mîrê mezin, rojnamevanê jêhatî Celadet Bedirxan pê çû ber dilovaniya Xwedê, di bîra qedere de roja 15.07.1951ê, Emîre Rewşen Bedirxan ma dil biêş û xemgîn, rewşa wê a aborî jî, edî nema pê re alîkar bû û kesî ji kurdan lê nepirsî, ne jî alîkarî pê re kirin.. Vêca ji neçarî di sala 1972an de mala xwe ji Şamê barkir bajarê Banyasê, ser keviya Derya Spî, li wir xanîk ji xwe re kirê kir û tê de ma ta roja dawîn ji temenê xwe. Bi tenê pîrejinek çerkez, bi navê Sebaheî (xwişka jina helbestvanê kurd Qedrîcan bû), pê re dijiya û alîkariya wê dikir..

Hin ji xebatên Rewşen Bedirxan di warê rewşenbiri de:

Rewşen xanim, di navbera sala 1925-1926an de, ji bo dora erebî dijî fransîzan bi nivîsan sekiniye û bi taybetî di rojnameyên felestîniyan û kovara *Munîrva* a Libnanî de.

Di navbera salên 1926-1973an de, gotar ji kovara *El Hurîye* re dinivîsandin, ewa ku xwediyê wê Yûsif Melek bû. Di navbera salên 1958-1959an de, çîrokên zarokan di radyoya Suriyê de belav dikirin.

Di sala 1957an de, di her gele xwe de çûye Yonan, di kongeraya Antî Kolonyalizmê de bi tena xwe amade bûye û her çar kursiyên ku navê Kurdistanê li ser wan hatibû nivîsandin, bi heybet û sawa xwe dagirtin. Tevî ku gelek kes li dij wê sekinîn û rêtengî jê re çekirin mîna Mişel Eflaq, lê wê guh li wan nekir û navê gele xwe bilind kir, bi tenê sefirê Sûriyê Yorkî Hekîm li pişt sekiniye, wek ku wê ji min re got...

Rewşen xanim bi zimanê kurdî, erebî û tirkî dinivîsand û di karîbû bi zimanê fransî û inglîzî bipeyve wek yekî fransî û inglîzî..

Di sala 1971ê de, çû Kurdistanê Iraqê, serdana Mela Mustafa Barzanî û li Hac Umran û bi jinên Kurdistanî re Hevgirtina Afretên Kurd damezirand...

Ji wergerandina pirtûkan

1. *Bîranînen Jinekê*: Ev pirtûk ji zimanê tirkî wergerandiye bo zimanê erebî û di sala 195ê de li Şamê çap kiriye.

2. *Bîranînen Keçek Mamoste*: Ev pirtûk jî, ji zimanê tirkî wergerandiye bo zimanê erebî û li Şamê çap kiriye.

3. *Evîna Min û Jana Min*: Ev pirtûk jî, ji zimanê tirkî wergerandiye bo zimanê erebî û li Şamê çap kiriye.

4. *Çend rûpel ji wejeya kurdî*: Ev pirtûk di sala 1954an de çap kiriye wek wefadarî ji bîranîna mîr Celadet Bedirxan re.

5. *Nameyek ji Mistefa Kemal Paşa re*: Ji tirkî wergerandiye erebî û di sala 1990 li Şamê bi alîkariya Dilawer Zengî çap bûye.

6. *Doza Kurdî*: ji zimanê tirkî wergerandiye bo zimanê erebî û di sala 1990 de, Dilawer Zengî li Şamê çap kiriye.

7. *Gramêra Zimanê Kurdî* a Mîr Celadet û Roger Lescot e, ji fransî hatiye wergerandin bo zimanê erebî û di sala 1990 de, Dilawer Zengî li Şamê çap kiriye.

Konê Reş

Basra, 1975. Şîrîn, Wefa, Rewşen Bedirxan, Zînet, Kamiran û Alî

Meziyet Xanım û Rewşen (1975) (Basra, 1975)

Şam. Konsolê Sovyet, İnemxan Bedirxan, mirovê wan Sabit, Rewşen Bedirxan û Fatih Muderris (şewekarekî kurd)

Şam, 1957. Rewşen Bedirxan, Sînemxan Bedirxan, Mirovê wan (Sabit), Mustafa, Na'ma Alî Axa Zilfo

Rəwşən Xanım Ə Cəmpəd, 1942

Lozan, 1977, li gel Nûredîn Zaza, kurê wî Şengo, Michtield, (Ijina Cemşîd), Sînemxan Bedirxan kurê Cemşîd Kurd (Kurd) hilgirtiye.

Rewşen Bedirxan, Michfield (jîna Cemşîd), Curd (Kurd, kurê Cemşîd) u
Sînemxan Bedirxan, Parîs, 1977

Huseyma, Dilnaz, Rewşen Bedirxan, Sînemxan û Nûrî (bîrayê Selah Saadalla), Pumping Station, K3 Iraq, 1962

Sînemxan Bedirxan, Rewşen Bedirxan, zarokên Sînemxan Dilnaz û Azad,
Zaxo, 1967

Rewşen Bedirxan, Koye.

Rewşen Bedirxan, li ber qebra Celadet Bedirxan, 1952

Rewşen Bedirxan û Sînemxan Bedirxan

Di amadekirina vê kitebê de keda herî
mezin a wê ye. Wê ne tenê arşîva malbate
ji me re vekir, her cara pêwist bû ji
Hewlêre bi email, telefona destan û dawî
dema wan tîr nekir bi skype gihîştê
hawara me.

Spas Sînemxan Bedirxan!
Bêyî te ev kiteb çenedibû.

avesta

REWŞEN BEDIRXAN

Dotmam

■ bo birañña Rewşen Bedirxan

avesta | JIYAN: 274 | 15

Dotmam

Rewşen Bedirxan (1909-2009)

Ji bo bîranîna Rewşen Bedirxan

Edîtor: Abdullah Keskin

Berg: Azad Aktürk

Xwendin û Mîzanpaj: Avesta

Çapa Yekem: 2009, Stenbol

Çap: Berdan Matbaası

Sadık Dasdöğen Davutpaşa Cad.

Güven San. Sit. C Blok, No: 239

TOPKAPI / İSTANBUL

Tel: (0212) 613 12 11

© Avesta, 2009

İt xeynî danişîne beyî destûra

perwaxane bi tu awayî naye kopîkirin

AVESTA BASIN YAYIN

REKLAM TANITIM MÜZİK DAĞITIM LTD. ŞTİ.

Çakız Ağacı Caddesi

Üçüt Sokak No: 7

BEYOĞLU / İSTANBUL

Tel-Faks: (0212) 251 44 80 - (0212) 243 89 75

Ekinciler Caddesi

Nurlan Apt. Giriş Katı No: 2

OFİS / DİYARBAKIR

Tel-Faks: (0412) 223 58 99

www.avestakitap.com

info@avestakitap.com

ISBN: 978-9944-382-74-8

naverok

Were Dotmam / Celadet Alî Bedirxan / 9

Ji bîranînên Rewşen Bedirxan / Sînemxan Bedirxan / 17

BÎRANÎNÊN KONGREYA ATÎNA A LI DJÎ KOLEDARIYÊ (1957) / 19
DAWETNAME / 21

BÎRHATINÊN KONGREYA ATÎNA / Rewşen Bedirxan / 23

ÇEND NIVIS / 43

Kebanî û mamoste / 45

Jin û bextiyariya malê / 47

Derfeta raman / 49

HEVPEYVÎN / 51

Li mala Rewşen Bedirxan / Firat Cewerî / 53

JÎ BO BÎRANÎNA REWŞEN BEDIRXAN / 59

Şahjin Rewşen Bedirxan / 61

Rewşen Bedirxan / 65

Dema Xanîmê barkir / Bedirxan Sindî / 67

Çend wêstgehên geş li ser jiyana

Rewşen Bedirxan / Kemal Mezher Ehmed / 71

Belgename / Îhsan Serzad / 73

Yekîtiya Afretên Kurdistanê / Zekiye Îsmail Heqî / 75

Wiha min Rewşen Xanim Bedirxan naskir / Kone Reş / 77

Oxira nivîskareka mezin a kurd / El Iraq / 83

Sersaxî / Celal Talebanî / 84

100. SALIYA REWŞEN BEDIRXAN / 85

Şahjina Kurdistanê Rewşen Bedirxan / Dara Bilek / 87

Bîranîna Şahjineka Kurd / Mîrhac Mistefa / 91

100. jidayikbûna Rewşen Bedirxan (1909-1992) / Kone Reş / 95

REWŞEN BEDIRXAN-Di 11ê Tîrmeha 1909ê ji dayik bûye, keça Salih Bedirxan e. Rêvebira Xwendingeha Leyla Exilî ye. Jina Celadet Bedirxan e ku bandoreke baş li ser wê hebûye heta ku mîna wergerek bikare li warê zanistî û kirdarî ve gavên baş biavêje. Ji sala 1924 ve heta 1927ê rêvebera dibistaneke hikûmî bûye li bajarê Kerek li rojhilata Urdinê, piştî hingê hatiye Dîmeşqê (Şamê) û saleke xwendinê li dibistana Elayîk ya fransî kar kiriye û li hemû polên şaxê keçan de mamosteya zimanê erebî bûye. Li 9ê Nîsana 1929ê wekî mamoste li dibistana hikûmî li Dîmeşqê hatiye damezrandin heta destpêka sala 1924-1925ê ku bi rêvebirina dibistanê bi wê ve hatiye qatûn. Tevlî komeleya Yekîtiya Afretan bûye li sala 1934ê, piştî vegeriya wê li kongreya jinan ya ku li Qahîrê hatiye li darxistin li duma-hiya sala 1945an veqetiyaye. Li sala 1951ê du çîrok ji zimanê tirkî wergerandiye, ya yekem bi navê "*Bîranînên Jinekê*" hatiye çap kirin û ya duyê ji bi navê "*Evin û Janên Min*" hatiye çap kirin û wê hinek pirtûkên neçapkirî hene ji wana "*Bîranînên Jinekê*" û "*Rêka Dil*". Her wiha wê "*Çend Berperek Ji Tora Kurdî*" heye. Hinek semînar û çîrok hene ku li radyo û roj-nameyan de hatine weşandin û çap bûne. Li sala 1947ê li radyoyê çend mehan li beşa zarokan de kar kiriye. Roja 03.06.1992 çû ser dîlovaniya xwe.

Spasî

Ji bo alîkariya wan
em spasiya rêzdar Celal Talebanî û xatûn Hêro Îbrahîm Ehmed dîkin.

Sînemxan Bedirxan

Rewşen-Celadet Bedirxan, Şam, 1935

Were Dotman

Were dotmam, ava şetê me şerbet e
Pela nave li hev dikete
Hevîniya xelk û alem ji heyamê pêxembera adet bî
Ya min û ya dotmama min li Cizîra Bota, biye qebahet e

Hey dotmam, hey dotmam
Gul û gulçîçeka nava koman
Heçl derdê dotmama ne dîne
Bira ji min mekin gazind û loman

- Ji Haco Axa re

Dotmam welê ye, heta mirov xwe nas dîkit mirov emrê xwe xelas dîkit.

Ez pîr bûme. Di derxika canê min de çil Buhar bişkivîne. Qurma bedena min çil Zivistan ditîne. Bi sedan ba û bahosan ew hejandine, bê hejmar berf û baran tê re çûne.

Herwekî dibêjin ciwanî bizaniya pîrî bikariya. Le pesn ji Xwedê re ko hêj ew çend ne pîr im ko nikarim.

Wekê ez jî ciwan bûm, simbêl hej nû aveti bûn ser hevên min, dilê min bi hevîniya delalan hildavêt, hon ne yek, ne dudo, ne deh, ne bîst bûn. Kej û gewr, esmer û gemur, bequland û navîn, kinên we jî hebûn.

Hon hemî ji min, ji me re bûn. Me kîjan bedwesta, ne xwe, ne mamên me, ne digotin no. Lê min, me bi minyan nizan bûn. Çavên me bi we, bi bedewiya çûn û gyanê we ne dîket.

Me dev ji we berda bûn. Yek biyayî dilat, hon dixwest me. Me ji xwe re ne dikir namin. Hon dibûn. Hon beqedi dîkûn. Di rêzika dinyayê de hon tayê dibûn. Ev ne xacê we, le ye me bi

Hon di gulistana mala me de gul û bişkojin bûn. Baxvan û dîdevanên we em bûn. Bihna we a xweş, rengê we ê geş û birewş tu dibêjî qey ne ji me re bûn. Em pê ne dihesiyan. Me ew ne didîtin.

Yek dihat, destê xwe dirêjî we dikir, hon diçinîn, dibirin. Pêde wele bû. Hon, gulên gulistana me dihatin çinîn, me guh ne dida, em pe bendewar ne dibûn.

Rojekê, me hew dît, gulistan bê gul, daristan bê bilbil maye. Em di himbeza jinên biyanî, hon di bin çengê mêrên nenas de. Bi vî awayî me xwerûtiya tovê mala xwe, tovrindiya malbata Azîzan winda dikir.

We zaro dianîn, li me li xwalên xwe dihatin. Merd, cwamêr, xweyrûmet. Ji bavên xwe re namûs dikirin.

Zarowên me li xwalên xwe dihatin. Xwalên wan kûrên kê? Ji kêjan ra û nijadî? Ji kêjan mal û malbatê?

Wan navên me hildigirtin. Yên we ko ji zikê mala me derdike-tin li ser dara bavê xwe şîn dibûn.

Herê dotmam, kecmama çeleng, tu çûyî, hon çûn. Em di destê jinên biyanî de, hon di bin rikanê mêrên nenas de.

Zarowên we xwarziyên me ne. Lê ne xwarzinên adetî. Li şer xwal û xwarzî. Lê ne xwarziyên me. Ji ber ko ne ji nijadê me ne, berbi wî nijadî ne. Carin hene, neyarê wî nijadê pak in jî. Bele li şer xwal û xwarzî. Xwal û xwarzî li rex hev, berê wan li armancekê şer dikin. Xwarziyên me li me radibin. Berê wan li berê me ye. Em armanca wan, ew armancên me ne. Heçko em ji hev re polik in. Bi destên hev, di destên hev de dimirin. Dotmama delal, ma ne heyf e, xwîna zikê te bi xencera min bête rêtin. Ma ne mixabin e, kekên te bi berikên berê zikê te bikevin...

No! no! Dotmam, heyraniya pismam, êdî bes e, hew bibe jina xelkê, bes bibe dêya nekurdnijad vegere were himbêza pismamê xwe, paxila kurmamê xwe.

“Vegere” ev ne gotmeke rast e. Em nikarin ji te re bibejin “ve-
gere.” Ji ber ko tu ne çûyî, me tu rêkirî. Me bi destên xwe tu
hinartî mala xelkê.

Himbêza xwe veke ez ji te re tēm. Min himbêz bike. Min wek
mêr, pismam û her tiştê xwe maço bike.

Dotmam, min ji te re got ez pîr bûme. Lê pîriyê ez hişyar ki-
rim.

Buhar ciwanî ye, Zivistan pîrî. Zivistan piştî Buharê têt. Di Zi-
vistanê de Buharinen veşartî hene.

Herê dotmam were, xwe berde himbêza pismamê xwe. Ezê ji
te re, ji Zivistana xwe a sar buhareke germ çekim.

Were dotmam, heyraniya pismam were, xwe di germiya dile
min ê ciwan ciwaniya min a kevn de bigermîne.

Were dotmam were, ez stûna heyîna te a stiwar im, tu jî bibe
rewşa jiyîna min a Rewşen.

Celadet Alî Bedirxan

Şam, 18 îlon 1934

Hawar, hejmar 26

Rewşen Xanim û Celadet Beg li mala xwe
a li Şamê, 1936

Sûriye, 1940

Rewşen Bedirxan, Kudret (keça Sureya Bedirxan) Prens Rakan û Mîr Celadet Alî Bedirxan

Rewşen Xanim û Celadet Beg, Şam, 1935 →

Beyrûd, 1946
(Jipiya, ji aliye çepê) Husnî Beg Berazî (serokwezîre Suriye),
Celadet Alî Bedirxan, Cemşîd û Sînemxan Bedirxan
(Ën rûniştî, ji milê çepê) Rewşen Bedirxan, Behîre Xanim
(jîna Husnî Berazî)

Bi hatina sala 2009ê, 100 sal li ser ji dayikbûna şahjina kurd Rewşen Bedirxan re derbas dibin. Ji bo vê yekê, ez dixwazim hinek tiştê ku ji me re kiriye, em zarokên wê, tevî tiştê ku ji miletê xwe yê kurd re kiriye, behsa nivîsandin û berhemên wê bikim.

Ji ber vê yekê bi alîkariya hevalan, me dixwest em rêwresmeke bîranînê li dar bixin, rêwresmeke li gora cihê wê yê netewî û rewşenbîrî û civakî ku li yekê meha hezîrana sala 1992yan li bajarê Banyasê li Sûriye ji nav me bar kir çû ser dilovaniya xwedê. Ew ji dûrî welatê bav û kalan Cizîra Botan bû ku malbata Bedirxaniyan bi zorê jê bi dûr ketibûn. Piştî serhildana Mîr Bedirxanê Ezîzî, a ku osmaniyan ew serkutkir, ev malbat nefiyî gelek deverên cihanê bûn.

Bavê Rewşenxan jî Mîr Salih Bedirxan li Sûriyeyê bi cih bû. Rewşen Bedirxan li wir xwendina xwe qedand, li wir zewicî û her wiha li wir bi tenê, bêkes, dûrî zarokên xwe û hezkiriyên xwe jiya û heta ku çû ser dilovaniya xwedê.

BÎRANÎNÊN
KONGREYA ATÎNA
A LI DIJÎ KOLEDARIYÊ
(1957)

Ji bo vê rêwresmê, min dixwest ez hinek kitêbên wê ku ez bawer bûm wergerên wê bûn bicivînim. Ji bo vê yekê jî min seredana Serok Mam Celal kir ku ez gelek spasiya wî dikim ku hinek ji dema xwe ya bi nîrx da min û ji min re tekez kir ku ew kitêba ku rehmetî Abdulrehmanê Zebîhî nivîsandibû û bi navê Mehmûd Hesên Şinûbî hatibû belav kirin, bi destê Rewşen Bedirxan hatibû wergerandin. Lê belê ji ber astengiyên ewlehiyê navê xwe li ser nenivîsandibû û wisa jî kitêba *Name-ya Gelê Kurd* ya helbestvanê kurd ê mezin Goran, a ku di sala 1954an de belav bûbû an jî bo Kongreya Têkoşîna li Dijî Kolledariyê, ku li Atîna di sala 1957an de li darketibû. Kesên ku ji Suriye vexwendibûn Rewşen Bedirxan û Mam Celal bûn. Ji ber gelek sedeman gelek kes nikaribûn wê demê beşdar bibûna. Mam Celal ji min re tegez kir ku piştî mirina wê, xwestibû ku mala wê li Banyasê weke xwe bimîne. Bi hemû tiştên tê de, da ku bibe mozexaneyek û hemû pirtûk û kelûpelên nava malê û karê wê yê destan, her wiha tevî nivîs û kitêbên bavê min Mîr Celadet Alî Bedirxan li wir bimîne. Lê mixabin xuşka min Useymaxan wê demê bi ya wî nekir û bû sedema wê yekê ku ew karên wê û kitêbên wê yên li Sûriye belav bibin.

Ez hêviyê ji xwedayê diloan dikim ku li darxistina vê rêwresmê de em serkeftî bibin û ev rêwresm li gor cîhê wê yê netewî, wêjeyî û ramanî bibe.

Sînemxan Bedirxan

12.03.2009

DAWETNAME

Komeleya Helenî ya li Dijî Koledariyê

Cihê Giştî: Atîna (Yonan)

Cade: M.M. Binakî 28

Tel: 20317

Atîna 22 Çiriya Pêşîn 1957

Xanim Rewşen Bedirxan

Taxa Muhacirîn

Dîmeşq-Sûriye

Xanima min a birêz

Em bi hevî ne ku hûn agahdar bûbin ji bona civîna me ya ku biryar e di meha çiriya pêşîn de li dar bikeve ji bo Kongreya Tekoşînê li Dijî Koledariyê a Miletên Hewza Deryaya Spî û Rojhilata Navîn, ku ê bi Serokayetiya Komeleya Yonanî ya li dijî Koledariyê û bi alîkariya van rêxistinên li Atîna li darkeve.

Encûmena Cîhanî ji rizgarkirina ji koledariyê bi serokatiya birêz F. Brokoy helbijêrê Parleman û Komîta Dad û Azadiyê ji welatên Piş Derya. (sekreter C. Ros).

Partiya Sosyalîst a Îtalî bi nûnertiya birêz Losyo Lorato hilbijêrê Parleman.

Enî û Tevergera rizgarkirina Cezayir. Rêxistina dijî Koledariyê a xortên Misrê û Partiya Sosyalîst a Lubnanê...

Armancên vê kongreyê bi kurtî di vê rûpelê de ne, navero-ka wê ev e:

- Pêşniyar, vexwendin, raport

ANTICOLONIAL HELLÉNIQUE

Siège à Athènes
Rue des Beaux-Arts 10

Athènes le 22 Octobre 1957

Madame
ROSHAN Badir K H A N
MAHALLAT AL
MUHAJIRKEN

D A M A S

S y r i e

Chère Madame,

Dans l'espoir d'avoir pris connaissance de la réunion projetée pour le mois de Novembre du congrès anticolonial pour la Méditerranée et le Moyen - Orient qui va se tenir à Athènes, convoqué par la Ligue anticoloniale Grecque, en collaboration avec les organisations suivantes: World Council for Colonial Liberation, qui est présidé par Mr. F. Brockway M.P., Comité Justice et Liberté Outremer (Secrétaire Général, J. ROUS), le parti socialiste italien représenté par Mr. Lucio Luzzatto M.P., le front et le Mouvement pour la libération de l'Algérie, l'organisation anticoloniale de la Jeunesse d' Egypte, the Egyptian Bar Association, le parti Neo-Destour de Tunisie, le parti socialiste de Liban etc.

Les principes et les buts du congrès sont résumés dans la feuille annexée portant le titre: 'Suggestion-Invitation Rapport'

Dans l'espoir de vouloir de nous faire également l'Honneur de prendre part à notre congrès, vous êtes priée après avoir pris connaissance des détails mentionnés ci-dessous et concernant l'organisation de notre congrès de nous répondre si vous êtes d'accord de prendre part à notre congrès.

Dans le cas affirmatif vous êtes informée que le nombre des délégués qui est prévu pour chaque Etat est de 10 à 15 et ils doivent être à Athènes le 31 Octobre au plus tard.

Les frais de voyage des délégués comme aussi les frais de séjour qui sont évalués à 3 livres sterling-papier, par jour, tous frais y compris seraient assurés par les organisations représentées au congrès, comme aussi par les organisations ouvrières, politiques, intellectuelles et morales de votre pays.

Dans l'attente de votre réponse, par telegramme et à mon adresse personnelle, qui est: Nikos POULIOPOULOS Lawyer Acolou street 78 Athènes Grèce, vous êtes priée de vouloir bien agréer l'expression de nos sentiments les plus distingués

Le Président

Ci-inclus: Invitations officielles
Rapport

N. Poulipoulos

Dawetname

**BÎRHATINÊN KONGREYA ATÎNA
A LI DIJÎ KOLEDARIYÊ
KU DI 01.11.1957 DE LI DAR KET**

Nivîs: Xatûn Rewşen Bedirxan

- Em bi hevî ne ku hûn ji beşdarî ve kongreyê bibin, û em dixwazin ku hûn agahdar bin li ser hemû tiştên girêdayî ne bi kongreya me ve û em li hevîya bersiva we ne dema ku hûn bipejirînin.

Dema hûn bipejirînin, em we agahdar dikin ku hejmara endamên ku beşdar bibin ji her welatekî 5 panzde kes bin û divê bigihên Atîna, bi kêmî 31ê çiriya paşîn de.

Perên sêrê û danîştinê rojê sê cuneyhên istîrlînî ne, û meslehen din ji aliyê rêxistinên amade di kongreyê de û rêxistinên karê û siyasî û rewşenbîrî li welatê we ve ê bînin danîn.

Em li benda bersiva we ne di riya boxê re yan jî li ser riya adresa min a kesatî

Nîkos Yolyo Bolos 78 Cada Avokat Olo.

Atîna - Yonan

Rez û hurmetên me bipejirînin

Serok
îmze

Naverok: Vexwendina resmî

Raport: Berqiya ku ji Doktor Kamiran Bedirxan re hatiye şandin

Şanda kurdî

Nîkos Yolyo Bolos, Cada Endazyar Olo. Atîna

Em piştgiriya we dikin

Kamiran Bedirxan

Lidarxistina kongreyê heta roja 02.11.1957 dereng ket.

Em saet 06:45 roja Pêncşemê 31.10.1957, ji Beyrûte bi rê ketin. Û ez giham Atîna saet 09:45. Min kesek li balafirxanê nedît. Ne ji ber bêrîkên ba û baranê bûna rê xweş bû. Lê propaganda amerîkî bi dû min ket, heta di firokexanê de jî, ji ber yekî amerîkî xwest ku nêrîna xwe li ser min ferz bike, da bêje ku tirk di tiştê li dijî Sûriyeyê de rast in û ew tiştên ne rast ên Sûriye li ser komkirina çekdaran li ser sînor tiştekiê erzan û vala ye.

Ez bi otomobîla kompaniyê çûm ofîsê û min roja vegera xwe da xuyan, min hew dît ku berpirsiyarê ofîsê pirsê nave min ji min dike û ji min re dibêje ku hinan di riya telefonê re li min pirsîne û wê bînin min bibin. Piştî demeke kurt sekretêr di gel xortekî rojnamevan ê xweyî ramanên pêşverû hatin û min birin hotêlê, û li wir min Inayet Remzî û yekî din ji şanda Sûrî dît. Du kesên din ji şanda Tûnisî herduwan nava

Ala Kurdistanê a ku Rewşen Bedirxan biribû kompartîyê Vêga li Hewlêrê li mala Sînemxan Bedirxan e.

sala ye, bi zorê deng dibihîst, li ser kurdan gelek tişt dizanîbû, lê kesekî paşverû, rûşikestî bû. Serdana min ji wî re kurt bû û 17 Draxma bi sawa wê serdanê min danîn. Piştî ez veşeriyam ofîsê û min sê kesên yonanî naskirin ku giraniya wan di civa-kê de hebû û yek ji wan avokat û helbestvan Savas Hodjî bû. Wî malbata me nas dikir û taypkirina gotina min da ser xwe da wê ji min re li Ronyo xîne ku bikaribin li kesên beşdar belav bikin. Mirovekî gelekî dilnazik bû. Mamoste keçek bi min re bi rê kir heta westgeha basan, da ez kiriya otomobîlan zêde nedim, ji ber kiriya basê 4 Draxma bû û rê 40 deqîqeyî direj kir. Bi rastî jî yonanî ji kesên biyanî hez dikin, ji ber rûniştî-yên basê û şofêrê wê gelekî guh dane min û ez li cem hotêlê peya kirim.

Li hotêlê, min program wergirt û tê de nûçeya hatiyan di wê rojê de, ji Fransa û Tûnis û Marakeş. Wê civîn saet neh û nîv be, ezê bizava xwe bikim ku amade bibim, tevî ku civîneke vala ye.

Saet neh û nîv ez daketim hola hotêlê da ku beşdarî civînê bibim. Yonanî xerîkî rêxistina civînê bûn û dema Mamoste Hodjî ez dîtîm tevî çend hevalên xwe hat û ez bi wan dam naskirin ku ez kurd im û kalikê min mîrê Cizîra Botan bûye û em piştî wê li dinyayê belav bûne.

Fatih Esbîro ê helebî hate ba min û ji min pirsî bê min Muzher Elşerbecî dîtiye an na. Gava min bersiv da û min got min ew bi Mamoste Eflaq re dît, Esbîro ji min pirsî ku bi te re axivîne ji bo hatina te û beşdarbûna te di kongreyê de. Min got na, rabû go, li bendê be wê bê bi te re biaxive. Ji Şerbecî re gotibûn lê xwe kir ku weke ji nişkê ve ez dîtime û rûnişt da bi min re guftûgoyê bike li ser hatina min. Çawa ez hatime û çima ez ji ber kurdan ve hatime. Ez ji Sûrî me û li Sûriye kemîmîlet tunene, em tev de welatîyên Sûrî ne û... Min jê re got hûn di ber kurdan de biaxivin. Ezê xwe ji civînê bikişînim û

xwe negotin. Ez çûm oda xwe piştî ku ez bi serok û jina wî re axivîm. Herduwan dawa lêborînê ji min xwestin ji ber derengiya gihiştina min bê pêşwazîkirin.

Oda min biçûk e û ez lê vehesîme, ku hejmara me pirtir ba wê rewş xweştir baya. Min gelek bizavên xwe kirin. Sekretêr ji bona danîna ala welatê min di civînan de soz da min.

Saet 09:30 ez daketim hola hotêlê û min û avokatê helebî Fatih Eshir hevnasîn çêkir, piştî xanim Sîlvî Meşîqa hat û silavek germ kir, lê Inayet Remzî bi sarî silav kir, û ew sariya ku li ser şanda Sûrî xwe girtibû tiştê xerîb bû û gelekî jî xerîb bû. Ez nizamim bê çima wisa bû.

Mamoste Esbîro ji min pirsî bê çawa ez hatime û çawa ez vexwendî bûme û gelo ez li şanda Sûrî vegeeriyame û hwd...

Min jê re bi rastî got ku ez ji ber miletê xwe ve (kurd) û netewa xwe ve hatime, ji ber ku ew bindest in li Iraqê û Tîrkiye û Îranê û nikarin derkevin. Ji ber dîtin ku min ji ber xwe bişînin, ji ber Sûriye welatê demokrat e û xêrê ji cînarê xwe re dixwaze.

Min hîna Mamoste Efîeq nedîtiye û ez nizamim bê wê helwesta wî çî be. Saet sisê ez ji oda xwe daketim, ji ber berî wê ez daneketibûm ji bo xwarinê. Min sekretêra yekemîn dît û pê re Mamoste Hekîm ê ku ji Antakyê bû û hevalê Memdûh Selîm û dostê gelek kurdan bû. Ew li vir qonsol e. Muzher Şerbecî û Kamil Hemarne jî pê re bûn. Piştî kurtedemekê Mamoste Efîeq jî hat û li pêşîya civatê rûnişt û yê din hemû bédeng man. Bi ya rojnamevan re diaxivî, bi kurtî bersivê wê didan û wê gelek pirs dikirin. Çavê wî li ser min bûn, li ala Kurdistanê a bi ser singa min dinêrî.

Piştî wê ez bi a serok re hinekî derketim gerê. Mamoste Hekîm jî li gel me bû. Min ew baş naskir di rê de. Kesekî ji sûriyan xwe nêzîkî min nedikirin ne ji dîr û ne ji nêzîk ve. Ez çûm ba Mamoste Mosko Bolî, ew jî şexsî temenê wî dora 85

bêdeng bim... Dema dît ku bi min nikare, ji min re got ku ê ji ber Sûriye ve biaxive Efleq tenê ye. Şanda Sûrî ji 12 kesan pêk tê û çênabe hemû biaxivin. Û got ku wê sekretêriya kongreyê agahdar bike da min tevî şanda Sûrî bikin. Min bi a wî nekir û got: ev tişt çênabe, lê ez dikarim bêdeng bim dema hûn rahêjin vê babetê û hûn li ser kurdan biaxivin... li ser berberiya tirk û farsan û hovîtiya wan... Wê gave xem nîne ku kursiyê Kurdistane vala bimîne. Got divê tu li Mamoste Efleq vegeirî û hûn li ser van xalan guftûgoyê bikin berî li darxistina civînê. Piştî kurtedemekê min xwe ji civatê kişand. Min wisa kir ku ez westiyayî me, da ez xwe ji destê wan xelas bikim. Bi rastî jî ez ne amacle bûm, ne oda xwarinê ne di firavînê de û ne jî di şivê de, min xwe nexweş kir û tenê şîr vexwar.

Birêz Hodjî jî min xwest ku ez gotina xwe kurt bikim da di rojnameyên îro de belav bibe. Min xwe bi wê gotinê mijûl kir.

Ez hîna li oda xwe me. Qehwê vedixwim. Saet nêzîkî heşt û nîv e. Ezê saet delî dakevim, ji ber wê rûniştina yekemîn li darkeve. Xem nînc li ser min û karê (wezîfa min) min, dema ku em gavekê bi pêş de bavêjin.

Ji qesta min xwe penc deqîqeyan dereng xist û ez çûm civatê. Min dît ku cihê min hatiye birrîn û ala Kurdistanê ne li ser e. Min gelek guh neda vê meselê û ez bi yonaniyan re rûniştim, bēyî xwe nêzîkî kesên din bikim.

Gotin ji qubrisiyan û misrî û tûnisiyan re bû, tevî nameyekê ji Mekaryos. Saet duwazdeh û nîv civîn bi dawî bû, da bihîna xwe vekin dora sîh deqan. Gotinên misrî û tûnisiyan xweş bûn, ku bi cih bihatana.

Saet yek fikrê xwe guhertin û gotin ku wê civîn saet çar dest pê bike. Di wê bihîvdeyanê de min avokatek jin a yonani nas kir û em gelekî li ser pîrsa kurdî axivîn. Bi taybetî dema sekretêr hat û ala ku amade kiribû bi şevê nîşanî min da. Ew ala ku wê diyarî min bike da bibe ji bîranînen vê kongreyê.

Çavên sûriyan bi dû min de bûn, gerek e hay ji xwe hebim. Rûniştina min li kêleka Mamoste Hekîm bû, bi tenê ew cîrxweş bû di nav wan de. Şerbecî xwest min bihingirîne lê tu sûde negirt. Min silav li Efleq kir, wî xwest ku bersiva wî nermik be.

Saet yek û çarîyek ez ji hotêlê derketim da birevim ji vê rewşa civatê a nexweş, û ez saet sisê û nîv vegeyriyam. Bi vî hawî bû ku ez li ser şîva balefirê me heta vê kêlikê. Ez bē xwarin mame.

Li ber dergehê holê ez pêrgî wê rojnemevanê bûm. Ji min pirsî: ev tu li kû yî? Min te wînda kiribû. Piştî nêzîkî min bû da ji min re bibêje ku şanda Cezayirê dengê xwe bilind kirine li dijî temsîla Kurdistanê. Ez keniyam û min bersiv neda. Pişt-

Dotmam welê ye, heta mirov
xwe nas dikit mirov emrê
xwe xelas dikit.
Hon hemî ji min, ji me re
bûn. Me kîjan bixwesta, ne
ewê, ne mamên me, ne
digotin no. Lê min, me
hemiyana nizanî bûn. Çavên
me bi we, bi bedewiya can
û giyanê we ne diket.
Me dev ji we berda bûn. Yekî
biyanî dihat, hon dixwestin.
Me ji xwe re ne fikir namûs.
Hon dibirin. Hon bêqedr
dikirin. Di rêzika dinyayê de
hon tayih dibûn. Ev ne sûcê
we, lê yê me bû.

Hon di gulistana mala me de gul û bişkojin bûn. Baxvan û dîdevanên
we em bûn. Bihna we a xweş, rengê we ê geş û birewş tu dibêji
qey ne ji me re bûn. Em pê ne dihesiyan. Me ew ne didîtin. Himbêza
xwe veke ez ji te re tîm. Min himbêz bike. Min wek mîr, pîşmam
û her tiştê xwe maço bike. Were dotmam were, ez stûna heyîna
te a stîwar im, tu jî bibe rewşa jiyîna min a Rewşen.

Celadet Ali Bedirxan

www.avestakitap.com

ISBN 978-9944-382-74-8

9 789944 382748

